

Šiame numery

Nesižudykim, o kovokim kultūros ginklais.
Apie Pasaulio lietuvių archyvo lobius.
Nelengva karūnos našta.
Giedros Gudauskienės kūrybos koncertas.
Kiekvienas dainininkas turi savo publiką.
Zigmo Umbražūno apybraiža.
Kur ir kaip stovime pasauly?

Kertinė paraštė

NESIŽUDYKIM, O KOVOKIM KULTŪROS GINKLAIS

Vis dar neatvestančiam tarpusavio draskymesi gali atrodyti, kad lietuviškosios išeivijos ar net visos tautos likimas priklauso nuo to, koks bus Marquette Parko ar Cicero bendruomeninis pirmynkimas. O gal jau čia turėčiau sakyti daugiskaitoj (mat, dviskaita mūsų kalboj jau baigia išnykti) — pirmynkai? Be abejo, būsim dar karingesni, kai šių dalykų svarbą ir amžinumą patvirtins net garbės teismas. Kitas pasakys: o kodėl ne du garbės teismai, kodėl nesugrąžinti lietuvių kalbon dviskaitos? Trečias atsišauks: jei tik galima, nesitenkinkim vien mažu kiekiu, juo daugiau, juo geriau, taigi kovokim už dvi teisybes. Ketvirtasis paaiškins: būkim pažangūs, neatsilikim nuo mados: jei yra dvi Vokietijos, dvi Korėjos, du Vietnamai, tai kodėl ir mums nesidvigubinti! Penktasis jau net ir šūkiu paleis: Visų šalių lietuvių, dvigubinkitės!

O po to ant tako vėl pakyla kovos dulkės. Ir ne nebandyk abejoti, jog čia ne milžinai kovoją, o žvirbliai. Betgi aiškiai matyti peštukų besidraskančios žvirblinės plunksnos ir už tvoros iš apakusių besijuokiantis katinas, o gal ir du, vienas ant ram akimi pasimerkiantys, katinai

vilniškėje MA — Kazimiero Meškauskio (Enclkl. jo 'parašas' duodamas taip: Kazimieras Antatano (! AK) Meskauskas — net ir tai jau surusinta!). Tai yra baisus rašinys — daug blogesnis negu kai kurios Maskvos ikvėpimu angliškai parašytos brošiūrėlės. Duodama čia kiek geografijos, o likutis — grynai sovietiškas pasigyrimas, operuojant ekonominiais - statistiniais skaičiais. Nieko apie Lietuvos istoriją, kalbą, kultūrą, tautosaką, literatūrą, muziką meną ir pan. Jokios bibliografijos. Tiesiog siaubas ima.

Yra keli sakiniukai apie liet. kult., tautosaką, liter. ir meną postr. "Cultural life", bet irgi — viskas kom. propaganda. Plg. net rašymo būdą: *Chyurlionis, Zhemajtskaya Vozvyshenost, net dayny ("dainos")...* Viskas čia liečia vad. *Macropedia*; vad. *Micropedia* viskas kiek geriau.

("Teisybė yra kiek apie Lietuvos istoriją — str. BALTIC STATES, HISTORY OF; šiek tiek yra apie lietuvių kalbą — str. BALTIC LANGUAGES, kelios pastraipėlės apie lietuvių literatūrą, kažkur prikašiotos ilgame ir surizgusiame straipsnyje LITERATURE, ir t. t.).

"Grįžtant prie ano baisaus str. apie LITHUANIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC, jis man sudaro tokį įspūdį: įsivaizduokite, kad apie 1938 metus panašų str. apie nacių Vokietiją būtų parašęs jų propagandos bosas dr. Goebbels, ir tai minėdamas statistikas tik nuo 1933...

"Aš asmeniškai esu pritrenktas tokio mokslo bei informacijos išprofanavimo. Prašau visų man netikėti, o asmeniškai pasitikrinti. Visgi atrodo, kad ilgoji Kremliaus ranka — bent šioje šios garsiosios enciklopedijos laidoje — sunaikino visas mūsų ligišiolines pastangas. Nepalyginamai geriau buvo viskas senesnė laidoje, nors ten mes ir neriausio Kremliaus patikėtinio

(Nukelta į 2 psl.)

PASAULIO LIETUVIŲ ARCHYVAS — IŠEIVIJOS GARBĖS REIKALAS

Pokalbis su archyvo direktorium Česlovu Grincevičium

Kai Pasaulio lietuvių archyvas jau yra gražiai susitvarkęs naujose ir papildomose Jaunimo centro patalpose, yra malonu užteiti į šią ramią, bet didelį darbą dirbančią instituciją. Savaitgaliais visada ten rasi ir archyvo direktorių rašytoją Česlovą Grincevičių, mandagiai priimančią interesantus, visiems viską aprodantį, aiškinantį, vis toliau beplaušantį, vis besitariančią su didžiuoju savo talkininku Leonardu Keruliu. Tačiau Česlovas Grincevičius randa laiko ir pokalbiui su archyvu besidominčią spauda. O tokiu pokalbiu čia ir norime pasidalinti su skaitytojais.

— Kaip ir kur galima apsekti Pasaulio lietuvių archyvo užuomazgą ir kas įbedė pirmąsias jo šaknis?

— Pasaulio lietuvių archyvo pradžia siekia 1946 metus, kai lietuviai pabėgėliai gyveno Vakarų Vokietijos ir Austrijos stovyklose. Ten kūrė mokyklas, organizavo choras, ansamblius, teatrus, draugijas, o paskui pradėjo emigruoti. Kad nedingtų be pėdsakų lietuvių veikimo istorija. Švietimo valdybos pavedimu Vincentas Liulevičius ir pradėjo rinkti visą dokumentinę medžiagą. Jo rūpesčiu toji medžiaga buvo persiųsta į Chicago ir pradėjo laikyti Seselių kazimieriečių tam reikalui skirtame namely. I Chicago atvyko ir pats tos medžiagos rinkėjas Liulevičius ir greitai laiku ją sutvarkė taip, kad jau buvo tikras archyvas ir juo buvo galima naudotis. V. Liulevičius archyvui pašventė 27 metus, pašventė visą savo atliekamą laiką nuo darbo, neturėjo nei atostogų. Kai jau pavargo, pradėjo ieškoti, kas jį pavaduotų. Reikėjo kam nors imtis, ir nuo 1972 metų rūdens tos pareigos atiteko man.

— O kokia tolimesnė Archyvo istorija?

— Nuo 1962 Seselės kazimierietės atsakė patalpas, tai į talką atėjo Amerikos Lietuvių Bendruomenės Centro valdyba. Kiek daugiau negu porą metų ji nuomavo privatų butą Marquette Parke ir kas mėnesį mokėjo po 100 dol. nuomos. Patalpos nebuvo tinkamos, per brangios, ir PL A prigludė lietuviai jėzuitai, nemokamai duodami atskirą namą. Namukas irgi buvo per mažas, tai po poros metų jame dirbti jau nebuvo įmanoma, pasidarė ne archyvas, bet sandėlys. Kai jėzuitai padidino Jaunimo centrą, trečiame aukšte numatė ir Archyvui patalpas.

— Archyvui užlaikyti juk reikia ir lėšų. Kokia ir kieno finansinė talka jo egzistencijai buvo, yra iki šiol ir bus reikalinga ateity?

— Iki 1955 rėmė Vlikas, pasakui perėmė JAV LB Centro valdyba. Daug paramos ir supratimo susilaukė iš buvusio Kultūros fondo. Nuo 1972 finansiniai ėmė remti Lietuvių fondas. Pasi-taiko ir pavienių asmenų ar LB apylinkių, kurios vienu kitu skatiku paremia.

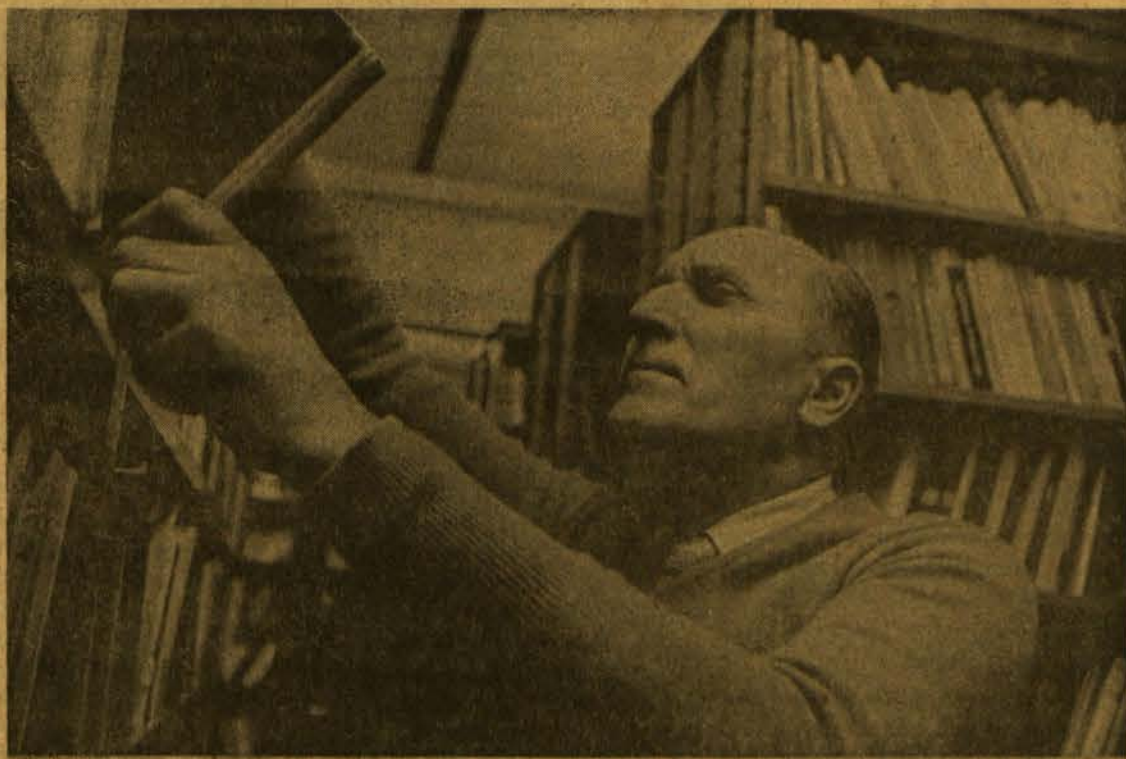
— Archyvinės medžiagos perkraustymas į naujas patalpas turėjo pareikalauti daug išlaidų, darbo ir rūpesčio. Kaip pavyko tai padaryti, žinant, kad visi pirmoj eilėj turime rūpintis duona?

— Perkėlimo didelę dalį rūpesčių priėmė pats PLA organizatorius ir ilgalaikis direktorius V. Liulevičius. Jis tik ir žinojo, kur yra spintos ar dėžės su dokumentais ar knygom, o jos buvo išmėtos visur, kur tik galima buvo rasti vietas, įskaitant ir jo paties rūšį ar garažą. Medžiaga paruošė perkėlimui Leonardas Kerulis, kuris ir dabar prižiūri PLA ir skirsto, klasifikuoja suvežtą turta. Negaliu nepadėkoti ir vie-nam, ir kitam bičiuliui, kurie dirbo ir dirba su nepaprastu uolumu ir pamėgimu. Neįsivaizduoju, kas būtų reikėję daryti, jei nebūtumėm turėję tokių pasi-šventusių žmonių. Supakuota

medžiaga ir inventorijų perkelti buvo pasamdyti lietuviai baldų kraustytojai. Iš jų taip pat susilaukta daug palankumo.

— Kokie skyriai dabar Archyve jau yra, kiek vienetų priskaičiuojama?

— Kalbant apie skyrius, tai i akis krinta du: archyvas tikra to žodžio prasme ir biblioteka. Paveldėjom ir muziejų, bet kai sto-kojam ir stokosim vietas, to skyriaus plėsti galimybės nenuma-tom. Pagaliau yra kitų muziejų, yra kas rūpinasi lietuvių muzie-jiniais eksponatais ir be mūsų, turi patogesnes sąlygas.

Pasaulio lietuvių archyvo direktorius, rašytojas Česlovas Grincevičius tarp archyvo lentynų. (Nuotr. Liet. foto arch.)

medžiaga ir inventorijų perkelti buvo pasamdyti lietuviai baldų kraustytojai. Iš jų taip pat susilaukta daug palankumo.

— Kokie skyriai dabar Archyve jau yra, kiek vienetų priskaičiuojama?

— Kalbant apie skyrius, tai i akis krinta du: archyvas tikra to žodžio prasme ir biblioteka. Paveldėjom ir muziejų, bet kai sto-kojam ir stokosim vietas, to skyriaus plėsti galimybės nenuma-tom. Pagaliau yra kitų muziejų, yra kas rūpinasi lietuvių muzie-jiniais eksponatais ir be mūsų, turi patogesnes sąlygas.

Archyviniam skyriuje surinkta medžiaga iš buvusių stovyklų gyvenimo; renkama ir saugojama ir dabar veikiančių ar veikusių organizacijų protokolai, susirašymai, sąrašai, apyskaitos ir visa kita medžiaga. Bibliotekoj norime rinkti kiekvieną lietuvišką arba apie Lietuvą ar lietuvių parašytą ar atspausdintą žodį — knygą, brošiūrą, periodi-ką. Ir tokie, vadinami smulkūs "nereikšmingi" lapeliai, kaip programos, kvietimai, kurie šiuo metu gal nevertinami, bet jei iš-likis, ateities kartoms bus didelis turtas.

Atskiram skyrely komplektuo-jam nuotraukas, lietuviškus at-virusus. Jau turime pradžią ir lie-tuvių rašytojų muziejui, renka-me rankraščius arba kitokią me-džiagą, liečiančią rašytojus, Dr. V. Sruogienė PLA patikėjo ne-maža medžiagos apie savo vyrą Balį Sruogą. Saugojame rankraš-čius Vinco Ramono, yra kai kas iš Kazio Bradūno, nemaža laiškų Vinco Krėvės ir kitų rašytojų.

Atskirai reikia paminėti po mirties paveldėtus prof. Kazio Pakšto ir prel. Mykolo Krupa-vičiaus bibliotekas, kurios ir sau-gojamos kaip atskiri vienetai. Il-gai gulėjo nepajudintas 1956 mi-rusio Juozo Būgos tautosakinis archyvas. Nebuvo nei priemonių jį tvarkyti, nei tam atsidėjusio, kvalifikuoto asmens. Laimingai atveju tuo palikimu susirūpino Elena Bradūnaitė ir su savo uni-versiteto profesorių pritarimu Būgos įrašus juostelėse, bei ar-chajinėse vielose baigia tvarkyti. Tokiu būdu šis tautosakinis lo-bis bus išgelbėtas nuo sunykimo.

Kiek ko turime? Nebūtų tikslu operuoti skaičiais. Nežinau. Kai kuriais skaičiais, jau skelbtais, o-peruoti sunku. Pavyzdžiui, dide-lis laikraščių kompleksas lyginti su mažu bilietėliu ar laikraščio iškarpa, kurie inventoriaus kny-gose sužymėti tuo pačiu vienetu, būtų netikslu. Knygu su duble-tais gali būti apie 15,000, o laik-raščių ir žurnalų pavadinimų, pilnų komplektų ar tik vieno kito numerio turime daugiau kaip

400.

— Užsiminėm apie norą su-komplektuoti kaip galima pil-nesnę lituanistinę biblioteką. Į-domu, kaip vyksta komplektavi-mas. Ar knygų ir laikraščių lei-dėjai kooperuoja?

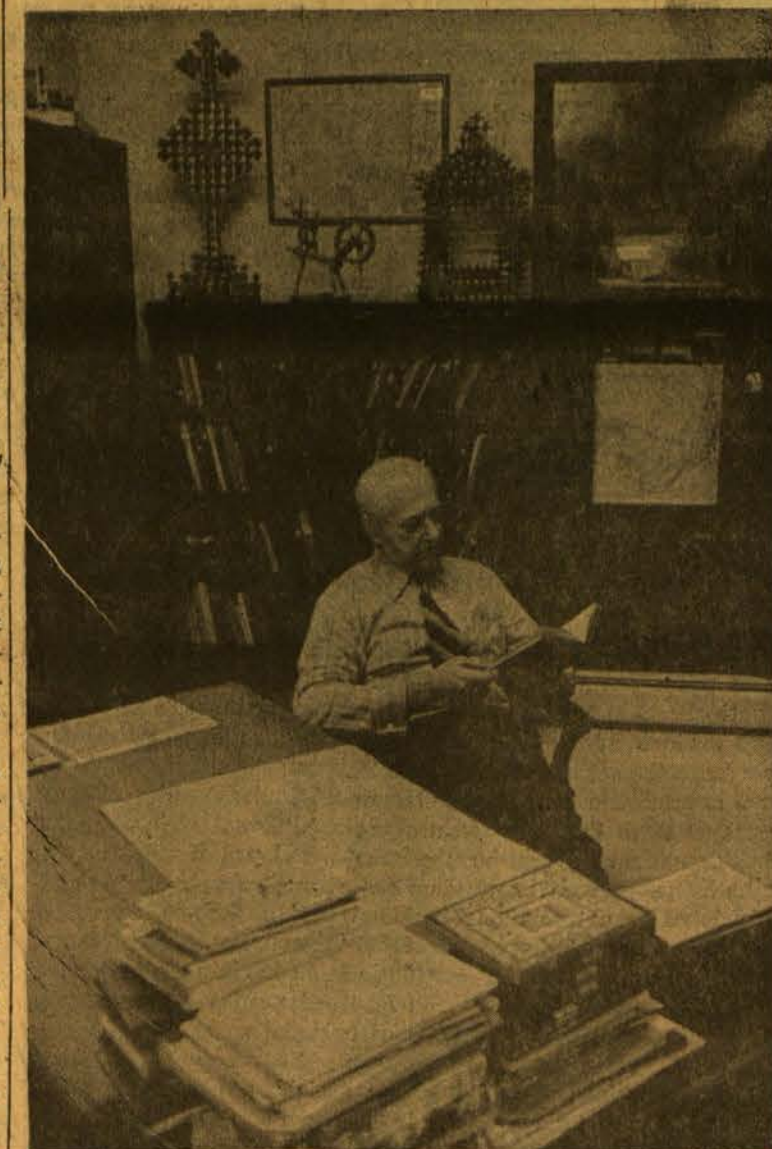
— Toli gražu. Kai dar gyve-no A. Ružancovas, Lietuvių bib-liografinės tarnybos vadovas, tai visą gautą medžiagą, panaudojęs "Knygų Lentynai", ją aprašė, persiūsdavo PLA. Iš tų laikų spragos nėra didelės. Daug blogiau buvo po jo mirties, ir nuo tada mažai ką esame gavę. Dabar Li-tuanistikos institutas suorgani-zavo Bibliografinį skyrių, pakvietė jam vadovauti ir redaguoti Bibliografinį metraščių Povilą Gaučį. Tik bėda, kad didelė da-lis knygų leidėjų "atprato" siun-tinėti jam leidinius, tokiu būdu negalime ir mes komplektuoti bibliotekos. Nieko nepadaeda nei jo, nei mūsų prašymai, rašinėji-mai tiems leidėjams, kad paskir-tų nors vieną egz./knygos ar pe-riodikos. Čia ypač sunki ir nema-loni padėtis P. Gaučio. Jo reda-guojamas metraštis turi būti pil-nas, o kaip galima jį turėti pilną, jei to leidinio jis negali savo ran-kose turėti. Ar gali gi žmogus pensininkas už savo pinigų už-sisakyti visus periodinius leidi-nius ir pirkti visas knygas?

Yra tačiau ir labai malonių pavyzdžių. "Draugo" adminis-tracija kiekvieno pusmečio pa-baigoje PLA paaukoja gražiai į-rištą tomą. Vien įrišimas jiems kainuoja vieno tomo apie 60 dol. Algimanto Mackaus Knygų leidi-mo fondas Archyvui prisiūnčia ne po vieną, bet po kelis egz. kiekvieno leidinio. Reguliariai siuntinėja Nidos leidykla iš Londono, Liet. Knygos klubas, lietuviai jėzuitai, ir kt. Yra tal-kininkų iš šalies, pvz. Lietu-vių moterų federacijos Chicagos klubas užsakė mums Encyclope-dia Lituanica.

— Kokie šiuo metu yra patys didieji rūpesčiai, ir kas galėtų pa-dėti juos palaimingai išspręsti?

— Rūpestis, kad atidžiai su-rinkta ir renkama medžiaga iš-numeruo turime daugiau kaip

(Nukelta į 2 psl.)

PLA archyvaras Leonardas Kerulis prie darbo stalo archyvo patalpose (Nuotr. Lietuvių foto archyvo)

PASAULIO LIETUVIŲ ARCHYVAS

(Atkelta iš 1 psl.)

Iktų ateities kartoms, kad kokia nenumatyta nelaimė jų nesunaikintų. Ieškome kur nors toliau už miesto labai patikimose rankose rasti saugų kampelį ir ten nedegamoji spintoj laikyti ne kasdien reikalinga, bet brangia ir nepakeičiama turta, sakysim, rankraščius ar labai retus leidinius, dokumentus. Kitas rūpestis, kad ir esamose patalpose negalim kaip reikiant išsieti, trūksta vietos patogesnei skaityklai. Reikia, tikrai reikia daug ko: apstatymo ir minimalių baldų, kad atrodytų kaip kultūringa įstaiga. Reikia gero multiplikavimo aparato, reikia ypatingai periodiką išsiųsti, mikrofilmuoti. Ir tas mielas žmogus, kuris su nepaprastu atsidėjimu visą laiką dabar dirba, tegu arbatpinigius. Iš kur tų pinigų gauti? Aš pats dvejus metus buvau L.F. pelno skirstymo komisijoj, žinau, kad rimtų, motyvuotų prašymų pinigų suma būdavo tris kartus didesnė nei pačių pinigų, o priekalštų L.F. adresu, žodinių, raštinių ir spaudoje dar daugiau — dešimteriopai.

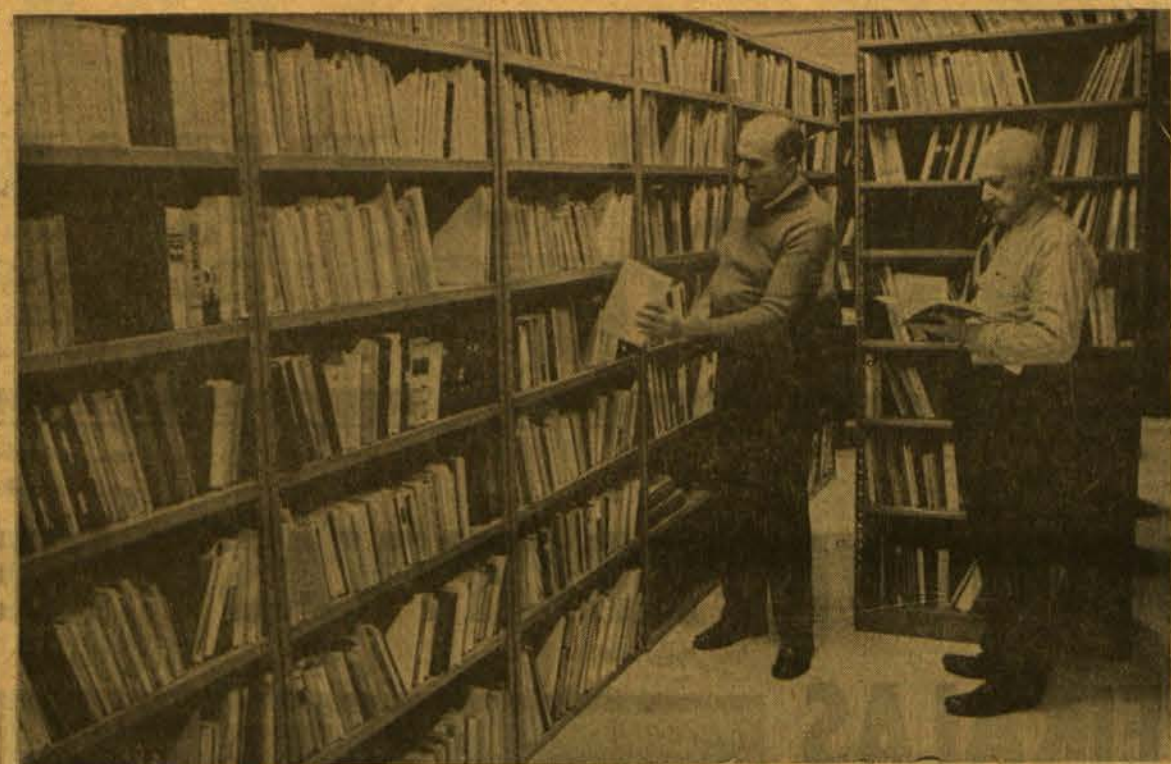
— Kaip yra tvarkomas pats archyvas, jame sukaupia medžiaga? Kokios sistemos laikotės?

— Norim tvarkyti taip, kad medžiaga galima būtų rasti kaip galima lengviau. Archyvine medžiaga laikoma ir skristome pagal vietoves, o centrinių organizacijų chronologine tvarka. Periodiką komplektuojame abėcėline tvarka, kvičiame sistematiskai, knygas grupuojame pagal turinio giminingumą. Kokia nors žinoma sistema nelabai mums tinka, stengiamės išpildyti lankytojų pageidavimus: vienas nori medžiagos iš Lietuvos istorijos, kitas ekonomikos, trečias iš lietuvių kalbos istorijos, tai pagal tuos sąryšius ir lentynose knygas krauname. Katalogo neturime, ir jis nėra pirmos svarbos reikalas. Kai apsitvarkysim, kai turėsime daugiau talkininkų, bus galima ir apie tai pagalvoti. Kiekvienam atveju katalogo sudarymas — didelis darbas, ir neturime, kas jį galėtų dirbti, o pasamdyti žmonių neturime lėšų.

— Archyvas ir biblioteka jau plačiai žinoma mūsų visuomenėje. Idomu, ar juo plačiai naudojasi, ar susidomėjimas juo didelis?

— Susidomėjimas yra didesnis nei pradžioje manėm. Daugiausia juo naudojasi Pedagoginio lituanistikos instituto dėstytojai ir studentai. Naudoja jo medžiagą ir toliau gyvenantieji, rašantieji akademinius darbus iš lietuvių ar Lietuvos istorijos.

Yra tačiau ir tokių pageidavimų, kurių mes negalime patenkinti. Pvz. vienas rašo iš rytinio pakraščio ir prašo jam "nederlandant" padaryti fotostatinę nuotrauką vieno 1936 metų "Trimito" numerio, kur buvo įdėtas pirmas jo rašinys. Kitas nori "Lietuvos Aido" 1938 m. komplekto, arba tiesiog parašo, kad "atsiųskite medžiagos apie kaimų susikirstymą vienkiamiais." Dar vienas nori plačios informacijos apie patį archyvą, kokią mes turime medžiagą, žodžiu nori, sėdėdamas namie, sužinoti visą mūsų inventorių. Buvo, kas rašė ir prašė paieškoti laikraščiuose nuotraukos Voldemaro su medaliu. Vėl kas nors nori Lietuvoj buvusių vėjinių malūnų nuotraukų, karininkų uniformų ir medalių aprašymų ir kt. Iš kur mes galime turėti senų laikraščių komplektų? Neturime galimybės nei ieškoti ir turimuose leidiniuose to, ko kas paprasčiau,

PLA direktorius Česlovas Grincevičius (kairėje) ir archyvaras Leonardas Kerulis, paskendę archyvo knygoje. (Nuotr. Lietuvių foto archyvo)

neturime nei priemonių, daryti fotostatinių kopijų.

— Retkarčiais pasiginta balsu, kad dokumentinė medžiaga, archyvus turėtumėm patikėti Amerikos, Kanados ar kitų kraštų universitetams ar mokslinėms įstaigoms, kurios žada saugoti tokią turą, turi etninius skyrius ir t. t. Ar mums, lietuviams, nebūtų geriau savo rinkinius nukreipti pas juos?

— Reikia laikyti tikrą nesusi-pratimu, kad vietoj lietuviškų archyvų muziejų ar bibliotekų savo šaltinius patikėtumėm kitiems, manydami, kad jie geriau už mus galės tai išsaugoti. Anie Amerikos ar Kanados archyvai turi savo tikslus, lietuvių vėl savo. Ar gi svetimieji rūpintis rinkti, komplektuoti, saugoti, identifikuoti kiekvieną lietuvišką leidinį ar rašytą žodį? Turime pavyzdžių, tai, kad archyvinis turas nebūtų išmestas ir gatvę, tiktų perduoti kokiai amerikietiška įstaigai. Pa-

galiau PLA tikslas atėity, kai Lietuva bus laisva, ypač archyvinę dalį, pervežti į Lietuvą.

— Gal turite kokių pageidavimų lietuviškajai visuomenei? — Ir daug jų. Pirmoj eilėj noriu prašyti nenaikinti senų laikraščių ar knygų, valant ar tuštinant garažus ir rūsius, knygas nemėtyti į šiukšlyną, bet patikėti mums. Atskiros kolonijos prašomos atsiųsti savo multiplikuotas parengimų programas ar kitus spaudinius, organizacinio veikimo nuotraukas. Gražų pavyzdį parodė tolimosios Australijos LB, surinkusi visus smulkius spaudinius, sudarė siuntą ir prisuntė archyvui.

Malonų pokalbį su Pasaulio lietuvių archyvo direktorium Česlovu Grincevičium čia ir baigiame, tikėdami, kad apšnekėti tai, kad archyvinis turas nebūtų išmestas ir gatvę, tiktų perduoti kokiai amerikietiška įstaigai. Pa-

Gudauskienės kompozicijų koncertas

VLADAS JAKUBENAS

Aldona Nasvytė-Gudauskienė

Visumoje — autorė parodo įgytą kompozicijos mokslą, nebijodama su pilnu pasisekimu jį panaudoti ir labiau operetinio, lengvo stiliaus kūriniams.

Prie "rimtesnės" muzikos priklauso kone ištisai pirmoji programos dalis. Ji buvo pradėta melodeklamacija. Aktorius Algimantas Dikinis padeklamavo E. Tumienės eilėraštį "Kalifornijos aguona", R. Apeikytei fortepijonu priitarant tam tikslui sukomponuota muzika. Tris šviešiai melodingas dainas "Sode" (J. Aistis), "Peizažas" (Pr. Lembergas) ir "Piemenėlis" (F. Kirša) nuotaikingai atliko Birutė Dabšienė.

"Trys impresijos lietuviškoms patariams" — vaizdingos minia-

tiūros fortepijonui spalvingai nuskambėjo, jas paskambinus pianistei R. Apeikytei. Bosas R. Dabšys padainavo jau ne kartą girdėtą, religinės nuotaikos "Viešpaties pasaulis" (B. Brazdionis) ir "Requiem mano draugams" (J. Švabaitė-Gylienė). Buvo tai ypač rimta programos dalis. Po to sekė dvi lengvos, koloratūrinės dainelės: "Apynelis" ir "Oi tu, kregždutė" pagal liaudies dainą, atliktos Chicago publikai gerai žinomos solistės Janinos Šalčinienės. Variacijos tema "Pasvarelyk, antele" fortepijonui, kurias virtuoziškai pateikė R. Apeikyte, yra lyg spalvingų eskizų eilė. Tradiciniai žiūrint, jose trūkėtų polifoniško "fugato" epizodo ir plačiau išvystyto finalo. Vis dėlto jos sudomino savo išradingu šiais liaudies temai įvairiais pianistiniais būdais apipavidalinti.

Antroji koncerto dalis buvo išlaikyta daugiau lengvos muzikos dvasioje. Tris populiariai melodingas dainas: "Daug pavasarių", "Akim Tau parašysiu" ir "Pirmas pasimatymas" (J. Švabaitė-Gylienė) atliko Birutė Dabšienė. "Los Angeles valzdas" fortepijonui yra išlaikyti populiariausioje, sakyti, "džiaziškesniame" stiliuje, negu variacijos "Pasvarelyk, antele" tema; šioje šešių kūrinių suitoje buvo sugretinti naujoviški disonansiniai epizodai su skambiais melodingais konvencionališkesniais. "Ar ateisi" (Antanas Žasytis) ir be žodžių dainuojamas jau girdėtas "Meilės sapnas" Janinos Šalčinienės lūpose perkėlė mus į švelnią lengvą melodingą ro-

Kertinė paraštė

Atkelta iš 1 psl.

mažai trūkumėlių rasdavome. "Ką daryti? Aš grynai asmeniškai siūlau:

1. Plačiai paskelbti apie tai mūsų spaudoje. Lietuviai turėtų žinoti, ypač tie, kurie ketina šią Britanicos laidą pirkti.
2. Atskirų sričių specialistams išstudijuoti tą "pagrindinį" str., taip pat ir kitus ir parašyti aiškius, motyvuotus laiškus vyr. redaktoriui, o to laiško kopijas pasiųsti leidėjams, redaktoriams bei atitinkamų skyrių redaktoriams.
3. Gal JAV LB Kultūros taryba ir kitos mūsų kultūrinės institucijos galėtų suaukinti tuo reikalu pasitarimą?
4. Visur kelti šį nešvankų dalyką angliškai ir lietuviškai.
5. Reikalauti kuo greičiau tą propagandinę makalynę iš enciklopedijos pašalinti.

"Prašau atleisti, kad rašau "ant karštųjų", bet galvojau, kad reikia skubėti".

Gal po šio prof. A. Klimo laiško ir anas linksmasis paraštės įvadas skaitytojui nėra per daug linksmas — juk ten buvo užsiminta apie tikrą mūsų pačių sa-

mantizmą. Rimtautas Dabšys su "Mirties sūkuryje" (Gražina Tulaukaitė) ir "Pabučiavimas" (A. Žasytis) įvedė į jdomiai atliktą operetinį žanrą. Programa užsibaigė lengvo žanro keturių numerių veikaliuku "Metų laikai", kurį atliko abu kaliforniečiai solistai: tris solo ir vieną duetą.

Koncertas praėjo įdomiai ir gyvai. Jei ne visur buvo muzikos "rimtumai", tai užtat niekur nebuvo neskoningumo. Jautėsi kūrybos natūralumas ir nuosirdumas. Prie koncerto pasisekimo daug prisidėjo ir geri atlikėjai. Sunku pasakyti, kaip pasirodė Birutė Dabšienė ir Rimtautas Dabšys prieš stambius uždavinius, kaip pvz. pilnas rečitalis, ar didesnė operos rolė, bet šiame koncerte jie buvo tikrai geri. Abiejų balsai nedideli, bet gerai valdomi (lyrinis sopranas ir gan žemas bosas); abu turi sceniškų gabumus, ypač šį kartą daug kur reikalingame operetiniame stiliuje.

Raimonda Apeikytė, darant sprendimus iš to, ką girdėjome, yra sūbrendusi pianistė, įgijusi gerą techniką, su puikiu užgavimu valdymu, logišku frazavimu ir gera pedalizacija. Jos gabumų tikras mastabas išryškėtų, pateiktus pilną rečitalį, apimantį įvairias epochas, smulkias ir stambias veikalų formas ir stilius. Mūsų koncertus rengiantieji veiksniai turėtų tuo susidomėti ir jai tokią pasirodymą Chicagoje suruošti.

Koncertas sutraukė publikos pilną jaunimo centro salę. Žiūrovų tarpe buvusi autorė ir programos atlikėja susilaukė ovacijų.

Dr. F. W. Benbow kabineta perėmė

DR. RAIMUNDAS BLAŽYS
DANTISTAS
1007 Curtiss Street
Downers Grove, Ill. 60515
Valandos pagal susitarimą.
Tel. — 968-0045

Dr. S. GESTAUTAS

Nervų, emocinės, šeimoms problemos
2624 West 71st Street
Tel. — 925-8388
Valandos pagal susitarimą

Dr. REGINALD CIENKUS

GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketv. ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. dienos ir nuo 2 val. popiet iki 8 val. vakaro.
Šeštadienis 8:30 iki 12 val. dienos.
Emergency tel. — 788-3981

vižudybę — kovą iki išsekimo ir aklumo savo tarpe, nematant svarbesnių dalykų.

Šitaip "mirtinai" susikibus, argi beliks laiko svarstyti, domėtis ir užbėgti už akių tokiems faktams, kurie keliami prof. A. Klimo laiške. Sakysite, čia kultūrininkų - mokslininkų sritys, tegu jie tais kultūros ginklais pakovoja. Betgi ir šviesuolis yra bendruomenės narys. Vieni anturų esame labai reikalingi. Tačiau ar suprantam kito kito paskirtį ir bendruosius tikslus? Ar pa-

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGŲ
2801 West 63rd Street
Kampus 63-čios ir California
Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 8:30 val.
Pagal susitarimą
Ofiso telefonai: 476-4042
Resid. tel. WAlbrook 5-3045

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLIO LIGŲ
2388 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akusheris ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8007 W. 83 Pl., Justice, IL, 609-0500
Pirmą ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKESTŲ IR ŠLAPIMŲ TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0633
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin, Illinois
Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet, antrad., penkt. 1-5, red. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-3400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 6-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIS IR MOTERŲ LIGŲ GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So., Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telefonai: PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠKEVIČIUS
JOKIA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street

Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 13 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.
Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 v. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 652-1331
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLYmple 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 60th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išklyrus trečiadienis.
Šeštadienis 13 iki 4 val. popiet.

remiam vienas antra, ar inspi-ruojam? Atsiribojus, vieni nu-eisime iki tamsaus prastumo, ki-ti iki ryšio nutraukimo su savai-siais. Kai nepadaryta tiek daug, kai dar daugiau reikia padary-ti kultūrinės kovos ir išsilaiky-mo plėtimui, kai tos kovos daly-viai reikia atlaikyti frontą ir prieš okupanto kėlus ir prieš savųjų susmulkėjimą, rodos, pats laikas būtų visiems atsik-vošėti, nieko kito nekaltinant, tik bendrai apskaitinant ir pa-darant iš to išvadą. Negi taip žvirbliaiškai kaposimės iki pas-kutinės plunksnos — iki katino ar (grįžtant prie dviskaitos) katinų riebios vakarienės?

k. brd.

Tel. KElance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. d. 6-8 val. vak. šeštad. 12-3 val. p. d. o. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telefonai: RE 7-1168
Resid. telefonai: 239-2919

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9501
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALISTE VIDAUS LIGŲ
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 8 iki 7 val. p. d.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGŲ — CHIRURGIJA
ofisai:
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2628 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis, Pritaiko akinus ir "contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKESTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5548

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. HE 5-4410
Resid. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 9 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Atostogose nuo spalio 18 d. iki lapkričio 11 d.

Ofiso tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — 18 anksto susitarus

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6848 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. d. antrad. 2-5 p. d. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubūs reikalai susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6448
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4666
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5, šešt. pagal susitarimą. Ofiso tel. 767-2141; namų 636-4666
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5, šešt. pagal susitarimą

Išpūdinga, bet nelengva karūnos našta

PR. VISVYDAS

Anatolijus Kairys, KARŪNA. Istorinė trilogija — poema. Išleido knygų leidykla Dialogas 1974 metais. Ilustravo Dalia Rėkytė-Alekšienė. Knyga 320 psl. Kaina kietais viršeliais \$6.50. Knyga gaunama ir "Drauge".

Per viršų ir arklys neveža, sako patarlė. Bet žmonės ne arkliai. Kartais jie ryžiasi sunkiausią krovą pervežti per aukštus kalnus, jiems net ir menas yra nuolatini kopimas aukštyn. Antai Anatolijaus Kairio "Viščiukų ūkio" veikėjas Arūnas sako: "Mėnas, matote, yra tokia mistinė srovė, kuri bėga ne iš kalno į slėnį, bet iš slėnio į kalną, ergo — aukštyn". Taigi — aukštyn!

Vargu ar su šita įžangėle bent mažumai galiu apibūdinti tautiškas A. Kairio pastangas, sudėtas ant tėvynės aukuro, per 14 metų berašant Mindaugo laikų trilogiją — poemą "Karūną". Autorius viską valingai ištempė į retorikos aukštumas, ir knyga išėjo solidi — dailiai apipavidalinta, turinio apimtini tikrai imponuojanti. Trys stambios dalys: legenda "Karūnos pavasaris", drama "Karūnos žiedai", tragedija "Karūnos vaisiai". Devyni veiksmų, dvidešimt septyni paveikslai, prologas, epilogas. Žodžių, matematiką nugenėta struktūra.

O veikėjai, turint minty žmonių perteklių pasaulyje, gal ne tiek jau daug: legendoje — 22, dramoje — 28, tragedijoje — 23. Priedo: kariai, sargai, palydovai, rikiai, pasiuntiniai, riteriai ir jų ginklanėšai, kunigai ir vienuoliai, tarnai, moterys, jaunimas, vaikai, minia... Visko neišskaičiuosi. Iš to akivaizdu, kad dalyvių skaičiūmi A. Kairio "Karūna" pralenkia bet kurią Wagnerio operą. Trilogija, A. Kairio žodžiais, turėtų tęstis 11-12 valandų, neskaitant pertraukų. Tai maždaug dvigubai tiek, kiek mes kartais prasėdime iškilminguose minėjimuose arba žymių žmonių pagerbimuose. Neužmirškime — Mindaugas buvo mūsų pirmas ir paskutinis karalius!

Skaičiai ir apipavidalinimai rašytinė drama nėra matuojama. Mums rūpi siužeto sutvarkymas,

fabulos ritmas, veikėjų veiksmingumas, dramatinė įtampa, poetinė kalba ir panašūs mažmožiai. Jei tie dalykai damiai susilieja, skaitytojas nenuobodžiaus ir, veikala ar jo kūrį dalį meniškai pastačius, žiūrovas irgi bus sužavėtas.

Lig šiol prisiskaitėme įvairių mindauginių kūrinių (V. Krėvės, Just. Marcinkevičiaus, J. Kralkausko, V. Alanto). Iš jų susidarė sintetinį valdovo Mindaugo paveikslą: troško žmogus suvienyti Lietuvą, padaryti ją galinga valstybę; tikslu siekė ryžtingomis, kartais žiauriomis priemonėmis; mėgdavo susimąstyti, valdoviškai paanalizuoti savo ir Lietuvos padėtį; buvo draskomas vidinių prieštaravimų. Trumpai: buvo tragiška asmenybė.

Suprantama, A. Kairio Mindaugas seka kitų Mindaugų pėdomis. Vidaus ir išorės priešų spaudžiamas, jis yra priverstas derintis prie Ordino brukamos krikščionybės. Vokiečių apeigomis karūnuotas Lietuvos karaliumi, Mindaugas ima griauti protėvių tikybos aukurus, stato bažnyčias, mėgina būti krikščionišku karaliumi grynai pagoniškoje aplinkoje. Tai jau dramatinis susikirtimas. Net ir jo didžioji meilė Milda, Živibuto jauniausioji dukterė ir vėliau Daumanto žmona, yra šventai atsidavusi senajai religijai. Dėl tų konfliktų Mindaugas ir susilaukia mirtino keršto.

Tiesa, A. Kairio Mindaugas puoselėja ir ypatingą aistrą — jis yra išmylejęs ir savo karūną, ir tą blizgantį Lietuvos valstybinio simbolio. Anuometinei Lietuvai karūna neatnešė nei taikos, nei gerovės. Ji tik kėlė tarpusavio pavydą, klastas, kruvinas varžbas. Aplamai trilogijoje mindauginė epocha sukasi kaip didžiulis malūno ratas, apkaitytas kardais, ugnimi, kartuvėmis, žmonių prievartavimu. Tarsi ispaniškoji tragedija, samokslas seka samokslą, kardo kirtis durklo smūgi, audra audra, žygis žygi... Tai sunkus valstybės gimdomo metas, virš kurio spindi kruvina karūnos šviesa. Ant savo galvos pajutęs

jos blizgesį, Mindaugas pajunta ir dieviškumo dvelksmą savyje:

Man Dievas patikėjo žalią žolę,
man Dievas patikėjo rytmečio rasas!
Man Dievas patikėjo šiltą lietu ir žiedlapių vaisingas dulkeles!
Aš šiandien jam prisiekiu —
Savo Dievui,
kurio valia šventoji Karūna ant mano žilstančios galvos uždėta:
esu negėstančios ugnies liepsnelė,
ir t. t.

Girdint tokį prakilnų čilbėjimą, galima tik pasiguosti mintimi, kad karūna, kaip Dievo suteiktas valdžios simbolis, viduramžiais kaupė magišką galią. Ji buvo verta pagarbos ir neeilinės garbųlystės. Tačiau A. Kairio — Mindaugo poezija, skirta karūnai, šiandien sausiai atsimuša į modernų skaitytojo abejingumą. Ji perdem išpūsta, kažkaip dirbtinai spraudžiama į tekstą. Mindaugas, tuoj po karūnavimo prabilęs angeliškais žodžiais, staiga nusimeta šventumo kaukę ir brulaliai nuvaro į kartuves Tuskį, Gineiką, Milgerutį. Tokiu posūkiu parodomas Mindaugo sielos dvilypiskumas. Čia autorius pasiūgia tvirtai — dramaturgiškai.

Karūnos glostymo yra pakankamai ir kitose scenose. Net gailutinio samokslas akivaizdoje Mindaugas, lyg žinodamas, kad už durų tykoja rikų dukrai, po ilgos arijos sako:

O, Lietuvos šventoji karūna,
tave dar kartą užsidėsiu...
(užsidėda karūną)
Tavęs vienos man gaila, tik vienos.
tavęs užmiršt ir mirties negalėsiu...

Išpūdingai, pranašiskai susuktas paradoksas — "užmiršt ir mirties negalėsiu". Iš tikrųjų — šiandien apie Mindaugo karūną šnekame daugiau, negu bet kada ankščiau. Tai bene pats stipriausias trilogijos sakiny. Samojingas, nors juoktis nevalia, nes čia gi atsiskleidžia rimčiausioji tragedija.

Vytautas Kašuba

Karalius Mindaugas

dijos vieta. Kilniam, dabarties ironijai bei sarkazmo nesugadintam žmogui tokios eilės nuskaidrins sielą. Man gi pikta ant savęs, kad negaliu grynai širdimi priimti Mindaugo patos. Man norisi atviro, žmogiško kalbėjimo. Man net kyla įtarimas: ar Mindaugo lūpomis tariamos eilės apie "Lietuvos šventąją karūną" ir tas didžiavimasis karališkumu nėra tik tuščia puošmena, kurią išbraukus ir viską kukliau išsakyti, scenų ir veikėjų gausybės kyla visokių neaiškumų. Skaitytojas pasimeta varduose, giminytėse, vietomis nežino, kas su Mindaugu, kas prieš.

Autorius visus svarbiausius herojus pasistengė padaryti poetizuotais. Parnui eilaviams kažkaip tinka, nes jis yra vaidila. Diliuoja ir Mindaugas, ir Gerdenis, Milda ir Vaišvilas, Traidenis, net Treniota. Jų kalbėjime daug oratorijos, daug savęs, daug garbingos Lietuvos. Autorius kritikai galėtų atsauti — tai gi poema, todėl visi ir šneka eilėmis.

Tvarkoj, bet kodėl jie šneka nuobodžiai vienodomis gaidomis, dažniausiai savo frazėse mindauginiai seniai išmėndžiotus romantikos vieškelius.

Samojio trilogijoje beveik nėra. Viskas klostosi po šventos rimties

nyti (nors viskas jau yra detalishai išdėstyta autoriaus plane prieš kiekvieną dalį). Čia veikėjai didžia dalimi atlieka metraštinių pareigų: vieni kitiems porina Lietuvos, Ordino, Volinijos užmojus ir godas. Man regis, Utenos; Valdovė, Ukmėgė ir Deltuva mokojo mirti ir gyventi laisva. Arba, kad ir toks politiškas genialus Mindaugo pasakymas: Jei karą norime laimėti rytuos, mes taiką padarykime vakaruos.

Karaliaus priešmirtinis pustrečio puslapio monologas yra tragedijos pati viršūnė: pakiliai, jausmingais žodžiais jis reziumuoja savo gyvenimą. Tačiau skaitytojas šioje vietoje laukia ne mindauginės istorijos santraukos, bet smingančių, situacijai būdingų minčių bei įvaizdžių. Gal pakaktų vos kelių taiklių žodžių? Skaitytojui lyg ir lengviau pasidaro, kai jėgė trys sukalbaininkai — Treniota, Daumantas, Sūksė — be didelio vargo sutvarko besimeldžiantį valdovą. Taip jam ir reikia, norisi pasakyti, — ne už žiaurumą, ne už aukurų griovimą, bet už poetinių trafaletų lėpydą ir už kartojimą jau žinomų dalykų.

Žiaurumais viduramžių Lietuva ne kiek nenusileido Europai. Krikščionių ordinas buvo žymiai žiauresnis. "Karūnoje" autorius tolerantiškai parodo kaip savi noriai galabijo savus. Pirmoje dalyje žūsta šeši rikiai, antroje —

skliautais. Gal tie smagūs dviejų šūkių, veržlių rikų sakomai, yra skirti šypsniai sukelti? Būtent: Nors ir su vėliu susidėsiu, bet Mindaugui pakauši nugenėsiu; Nebuvo Daumantui tokios dienos, kad pralaimėtų vyrai Utenos; Valdovė, Ukmėgė ir Deltuva mokojo mirti ir gyventi laisva. Arba, kad ir toks politiškas genialus Mindaugo pasakymas: Jei karą norime laimėti rytuos, mes taiką padarykime vakaruos.

Karaliaus priešmirtinis pustrečio puslapio monologas yra tragedijos pati viršūnė: pakiliai, jausmingais žodžiais jis reziumuoja savo gyvenimą. Tačiau skaitytojas šioje vietoje laukia ne mindauginės istorijos santraukos, bet smingančių, situacijai būdingų minčių bei įvaizdžių. Gal pakaktų vos kelių taiklių žodžių? Skaitytojui lyg ir lengviau pasidaro, kai jėgė trys sukalbaininkai — Treniota, Daumantas, Sūksė — be didelio vargo sutvarko besimeldžiantį valdovą. Taip jam ir reikia, norisi pasakyti, — ne už žiaurumą, ne už aukurų griovimą, bet už poetinių trafaletų lėpydą ir už kartojimą jau žinomų dalykų.

Žiaurumais viduramžių Lietuva ne kiek nenusileido Europai. Krikščionių ordinas buvo žymiai žiauresnis. "Karūnoje" autorius tolerantiškai parodo kaip savi noriai galabijo savus. Pirmoje dalyje žūsta šeši rikiai, antroje —

blaškomi, lyg siaubu stūksojo ugnies ir liepsnų pašvaistė. Mačiau, kaip motina su baimės ir gailės žvilgsniu žvelgė į paliekamus trobesius, laukus, paliekamus vienšius gyvulius toje griausmingoje naktyje.

Ūmai viskas palengvėjo. Nieko nebebuvo gaila. Sudiev namai, sodai ir laukai, kur prabėgo jaunystė. Nors kalbėjome, kad netrukus sugrįšime, bet lyg jaučiau, kad tų namų daugiau aš jau nebeatsisiu, greičiausiai niekad.

Visą naktį švietė lėktuvų mėtomos "lėmos". Iš visų pusių nuolatos tarškė kulkošvaiddžiai, girdisi granatų sproginiai ir artilerija. Kelias pilnas besitraukiančių žmonių ir kariuomenės.

Austant pasiekiamo Seda, kur jau rado me daug vyrų, kasančių apkasus, jų tarpe kelis mokyklos draugus. Kalbamės valandėlę. Ką daryti? Likti ir lišti į apkasus? Vyrai net švilpauja, savimi pasitikėdami.

Mūsų vėžimas nuriėda Grūstės link, o aš vis galvoju, ką daryti?

Nuovargis kamuoja, vos laikaisi. Manau, nueisiu iki Grūstės pas gimines ir, klek pailsėjęs, sugrįšiu.

— Iki pasimatymo, bičiuliai..., — tariu, tvirtai tikėdamas, kad sugrįšiu. Bet iš tiesų širdyje jaučiu kartų nerimą, liūdesį ir jausmą, lyg būčiau pilnas panikos ir baimės. Skubiai pradėdu žingsniuoti Grūstės link, kur

dar keli, o tragedijoje "Karūnos vaisiai" Istorijos dalgis išguldo visus pagrindinius herojus. Gal dėl to autorius ir siūlo trilogiją statyti gimnazijoje išklmų progai. Tegul mokiniai pamato, su kokia miklia fechtuote mūsų protėviai susidavo savo varžovus pas Praamžių ir kaip buvo vienijama Lietuva.

Veikalo pabaigoje lietuvių pagonių valios reikšėjas Traidenis taria labai prasmingus žodžius: "Kol būsiu aš valdovas Lietuvos, nedėsiu niekam aukso ant galvos". Po to, meta Mindaugo gražią karūną į laužą. Trilogija taip ir pasibaigia liepsnos apoteozė ir šventosios ugnies pergale.

Reikia tikėtis, kad A. Kairio "Karūna", sukurta ilgo egzodo verpetuose, nebus numesta į laužą ar laikoma ankštoje lentynoje, bet bus statoma dabarties ir ateities teatrose. Žmonių nuotaikos keičiasi, ir gali ateiti metas, kai tokio pobūdžio retorika, sumanaus režisieriaus ir gerų aktorių dėka, susilauks didelio pritarimo.

MIRĖ ŽYMI VOKIEČŲ RASŲTOJA

Marie Luise Kaschnitz, 73 metų amžiaus, spalio 10 d. mirė Romoje. Šiandieninėje vokiečių literatūroje ji buvo ryški poetė, romanistė ir eseistė. Pradėjo raikštis dar prieš karą, tačiau geriausias savo knygas parašė ir išleido jau pokario dešimtmėčiais.

Rudens numirę lapai

Apybraiža apie neužbaigiamą kelionę

Zigmas Umbražūnas

Ir vėl krinta rudens numirę lapai. Žvelgi į medžių viršūnes ir matai, kaip pajuodę debesys plaukia pavargusios saulės šviesoje, auksiniai, raudoni, bėmirstantys lapai, plasnodami šiaurės vėjyje, driekiasi į mirties kilimą. Tiek daug numirusių lapų. Beveik visur juos vadina rudens lapais, bet prancūzai juos vadina — les feuilles mortes — numirę lapai. Ir man tas pavadinimas arčiau prie širdies.

Židinyje spragsi ugnis, ir beveik tamsiame kambaryje vos žiūrime kita kito veidus. Gal ir geriau. Kiekvienas esame paskendę tolimose mintyse ir kone šnabždėdami pasakojame praeitin nuėjusių dienų prisiminimus. O, regis, tik vakar tai įvyko.

— Man ir šiandien neaišku, — pasakoja

vienas vos girdimu balsu, — kodėl mano tėvams prireikė pirti už miesto, kad ir netoli esanti, ūkį. Vieną lapkričio dieną išvedė mus, dar beaugančius bamblius, iš šiltos ir apšviestos pirkios miesto ir susodino ant pakrautų visokių rakandų didžiuliam braškėnčiame vežime. Prunkšdami arkliai palengva traukė girgždančius ratus per dumblą ir purvyną, o mes tylėjome, žvelgdami į vienas kitą, į krantinčią sniego šlapdrą ir tolėjančias juodo purvo vėžes pusiau baltame, pusiau purvinau sniege.

Tekalbėjo tik vienas dėdė Pranciškus, atskubėjęs mums pagelbėti persikraustyti. Šiaip jis buvo nekalbus ir teprabilavo, kai visi apie jį būdavo suglumę ir nuliūde. Tik tada jis tepradėdavo pašnekesį, ir jo akys šypsodavosi ir iš viso veido sklisdavo šviesos gerumas.

Jis nebuvo paprastas žmogus. Buvo haidges licių ir konservatorių Varšuvoje. Tėnai ilgas metas ir vargoninkavo. Teta mums šnabždėdavo, kad dėdė Pranciškus Varšuvoje buvo įsimylėjęs į kažkokią artistę, o gal net grafaitę. Bet kažkas ten nutiko, ir po to jis grįžo į tėviškę ir niekada gimtųjų laukų jau nebeapleido. Kartu iš Varšuvos parsivežė daugybę knygų ir didžiulį senoviską fortėpioną, kurį laikė kleties nuosaliame kambaryje, apdengtą balta drobule, kaip kokį altorių. Tik labai labai retkarčiais, kažkokio ilgesio ar nerimo pagautas, jis skambindavo tik jam vienam žinomus romansus.

Ūkyje dėdė Pranciškus dirbo visus darbus, pats pirmas atsikeldamas ir paskutinis į lovą, visur pagelbėdamas savo seseriai, ilgų metų našlei, užauginti net šešis vaikus ir padėti valdyti ūkį. Jis vis sakydavo, kad reikia kitiems tik gera linkėti ir daryti, tada ramybė ir paguoda pati ateis.

Ir taip mums palengva besibūnuojant tame vos priekini judančiame vežime, dėdė Pranciškus aiškina, kad saulė yra šventa, kad tik labai dori ir geri žmonės, tik šventieji tegali į saulę žiūrėti.

Pagaliau priartėjom prie sodybos ir naujų namų, kurie juodavo pirmajame sniege, apsupti į dangų besikeliančiais nunuogintais medžiais. Juose jau radome besitvarkančius pirmiau atvykusius. Žaizdre straksėjo ugnis, troba buvo pilna triukšmo, pokšėjimo, ir visiems kalbos veržėsi kaip iš versmės. Tik

šuo ramiai gulėjo prie židinio ir žiūrėjo į ugnį. Atrodė, kad jo nekankino jokie rūpesčiai.

Dėdei Pranciškui namo tebuvo kokia dvidešimt kilometrų. Išsileido atgal jau apie vidurnaktį. Pūtė šiaurės vėjas, ir mums vyresnieji nebeleido lauke su juo atsisveikinti. Iki šiai dienai pamenu jo veidą nedidelėje liktarnos šviesoje. Tik vėjų parytį dėdė palengva partraukė namo. Įėjęs pirkion, sudejavo ir... net nė kunigo nebespėjo parvežti.

Palaidojom dėdė Pranciškų nedidelėje Grūsties kaimo kapinėse, kur jis nusinėšė savo gyvenimo ir nelaimingos meilės paslaptį. Net ir karstas, rodos, dėdė šypojo — ramia, nuolaidžia ir palaiminta šypsena.

— Man šis vakaras primena paskutinį vakarą tėvynėje, — pradėjo kitas.

Frontai jau braškėjo ir tik Zemaitija buvo dar lyg niekieno žemė. Visi laukėme stebuklo. Bet jo vis nebuvo.

Vieną vakarą Mažeikiai jau degė. Sunku buvo apsispręsti — trauktis ar nesitraukti? Iš visų pusių griaudė artilerija. Miestas žioravo, dangus buvo pilnas "lėmpų" ir lėktuvų užesio.

Bet kažkaip, net nė negalvodami, pajudėjome su apkrautu vežimu Sėdos link. Mūsų namai ir nuogi medžiai soduose, vėjų

MICHELANGELO

VASILE VOICULESCU

Jis paėmė molį, šaltą, netyrą,
nuvalė jį ugnyje,
ir iš liepsnų išėmė
kažką labai gražų.

Jam visi akmenys buvo orakulai, nebylūs ar miegą,
kurios kalnu veikėjos klausinėjai,
jis norėjo atsakymų iš visų dievų,
tačiau jie niekad nebuvo panašūs.

Tiek daug durų darė kėjų,
dirbtuvė pilna akmenų nuolaužų,
dulkės, tamsuma, judėjimo vargai,
prikeliant senosius dievus.

Po molio nuotrupom,
užsispyręs, kūrė ir laužėsi
į kontūrus kito pasaulio,
ataidindamas mus pačius.

Išvertė P. Gaučys

Vasile Voiculescu (1894-1964) rumunų poetas, pasižymėjęs laukų ir kaimiško gyvenimo dainiais. Vėliau jo gamtos poezija tapo pagrindine religine, iškeliančia Dievo reikšmę kaimiečių gyvenimui. V. buvo gydytojas, bet studijavo kalbotyrą. Jis išgarsėjo savo "Paskutiniuosius Sekspyro sonetais", kuriuos, anot jo, Sekspyras būtų parašęs, jei būtų galėjęs rašyti rumunų kalba.. P. G.

(Nukelta 4 pusl.)

RUDENS NUMIRĘ LAPAI

(Atkelta iš 3 pusl.)

ri yra maždaug už kokių keturių kilometrų.

Jau pusiaukelėje prapliupa artilerija, prasideda tikras pragaras, lyg pametę galvas, besitraukiantieji palieka vežimus, mantas ir lekia kas sau per laukus, per šlamančius, numirusius lapus.

Apkasuose pasilikę mokyklos draugai žuvo. Žuvo daug gerų vyrų. Žuvo prie savo namų jaunų dienų kaimynystės ir studijų draugas poetas Vytautas Mačernis. Su juo tik kelias dienas prieš mirtį kalbėjome apie jo "Vizijas" ir astronomiją. Sakė, kad ji tiesiog jaudina erdvių, žvaigždynų ir šviesmečių begalybės. Po kelių dienų jis ir iškeliavo į tas erdves ir žvaigždynus.

— O, Dieve, kiek daug mūsų žuvo, — prabilo kitas. Pamenate Moniką Daunytę, poetę ir Vilniaus radijo pranešėją. Ji žuvo tą vakarą, kai bombardavo Mažeikius. O už metų kitų žuvo ir Mamertas Indriliūnas su Bronium Krivicku. Atsimenate, kaip Bronius svajojo pamatyti kada nors Kaliforniją? Kartą literatų susirinkime, Vilniaus universitete, jis skaitė novelinę apybraižą apie Kaliforniją, kurioje buvo tiek daug saulės, svyravo palmės, Pacifiko krantuose ir buvo žodžiuose taip daug žmogiškos šilumos ir meilės. Pabaigoje skaitymo net pats profesorius Putinas-Mykolaitis, kurį mes taip gerbėme ir visu nuosiirdumu mylėjome, pasveikino Bronių. Bet Krivicko stiprybė buvo dramaturgija. Ir, jei ne ankstyva partizano mirtis, šiandien lietuvių literatūra turėtų pirmąjį dramaturgą.

Mamerto Indriliūno stiprybė buvo literatūros nagrinėjimas ir mokslas. Šiandien be jokios abejonės turėtume didelį literatūros istoriką ir mokslininką. Prie nagrinėjamo dalyko jis prieidavo ne tik su giliu veikalo pažinimu ir mokslisku bei teoretišku pasiruošimu, bet ir su didele meile veikalui ir autoriui. Aš niekada nemačiau Mamerto supykusio, surizgusio ir nekantraus. Tikriausiai jis ir žuvo pokario metų kovose su šypseną savo veide.

Anų metų tie literatūriniai susirinkimai būdavo lyg kokios šventės, toli gražu ne kokios formalios paskaitos. Į jas ateidavo ne tik Vilniaus universiteto humanitarai, bet ir iš kitų fakultetų, kuriems buvo įdomus ir mielas grožinis žodis. Profesorius Putinas-Mykolaitis dalyvavimas tose literatūrinėse popietėse teikdavo joms orumo ir kone šventinės nuotaikos. Įsisiūbavus nuomonių pasikeitimams, profesorius viską kažkaip gražiai išlygindavo.

Mes taip pat labai gerbėme ir mylėjome Motiejų Miškinį. Ar tai buvo Gogolis ar Dos-tojevskis, jis mums parodydavo šiuos milžinus ne vien tik kaip rašytojus, bet ir kaip gyvus žmones.

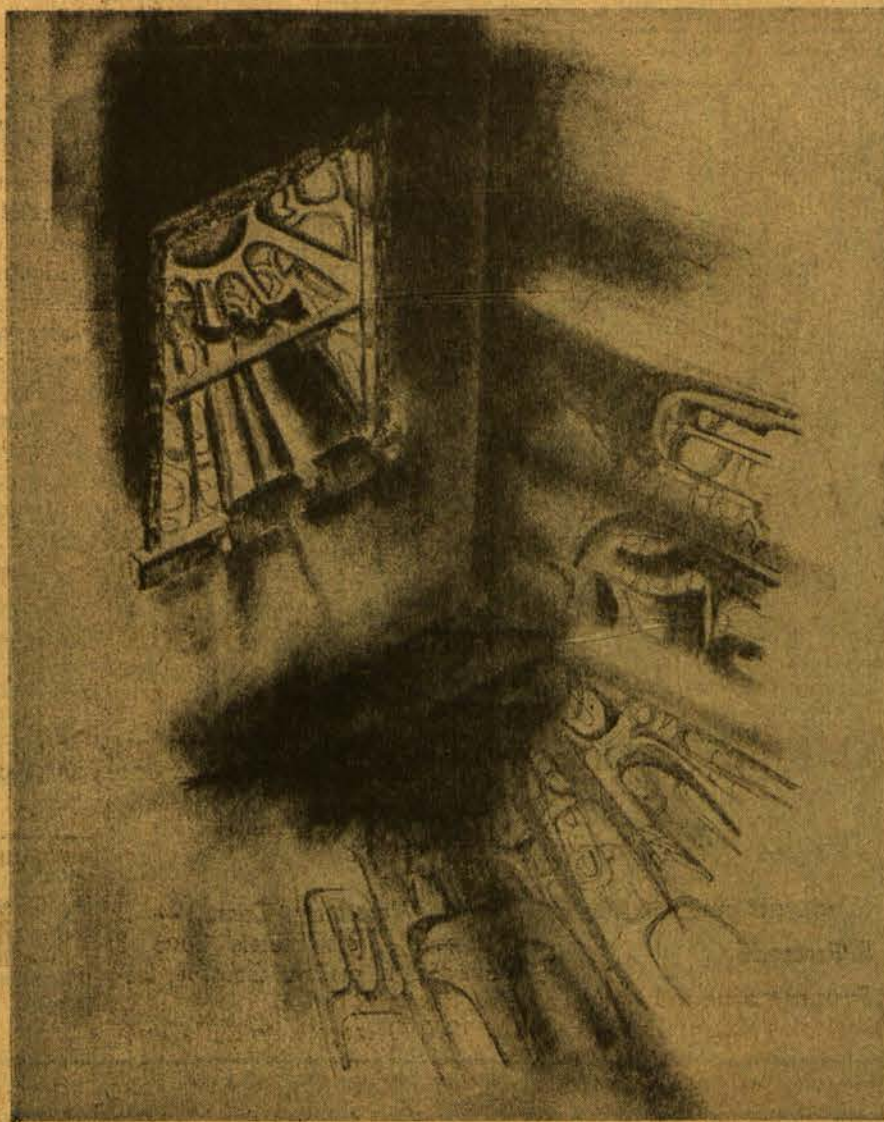
Kartą užklupome Motiejų Miškinį literatūrinėje mėgiamame "Žaliajame Štralyje" prie šv. Jono bažnyčios. Ir reikėjo tik trumpai klustelėti, o įsiai mums ten dėsė beveik keturias valandas, kaip iš tikrųjų pažinti gerą literatūros mylėtoją. Aišku, daug yra ženklų, kurie daugiau ar mažiau tikrus mylėtojus parodo. Bet yra vienas ypatingas. O kas tas ypatingas? Tikras mylėtojas, girdi, daugelį eilėraščių, net išitus romano puslapius išmoka mintinai. Tad nenustebome, kad Motiejus Miškinis paskaitose ilgiausias citatas iš nagrinėjamo veikalo pildavo be knygos. Tik jis buvo per kuklus, kad pats girtųsi, o kalbos tėjo, jog Gogolio "Mirusias sielas" įsiai mokėjo visas per dvi mintinai.

— Dabar karą metas, ir daug kur nėra šviesos, pavyzdžiui, traukiniuose. Sėdžiu kur kampe ir mintyse "skaityu" mano mėgiamus pasąžius.

Nenuostabu, kad Motiejus Miškinis buvo meistriškas sėdėvų vertėjas lietuvių kalbon.

Ir ne vien literatūriniai susirinkimai su-traukdavo tiek studentų ir šviesuolių net iš miesto. Plūdavo būsiai ir į Sruogos dramos seminarius, ir į daugelio pamiltas Kar-savino, Sezemano ir daugelio kitų profesorių paskaitas. Jų gili išmintis ir tikras humaniškas dar ir dabar mus tebešildo.

— Ak nuklydau, — tęsia kalbėtojas, — o iš tiesų man daugiausia šiandien prisime-na Monika, mano klasės draugė, kuri ište-

Danguolė Stončiūtė

Vytauto Mačernio "šeštoji vizija"

kėjo už bendro mūsų draugo, taip pat literato, tik viena klase aukščiau, Petro Mačėno.

Prisimenu, jau karui einant į pabaigą, visi trys viena žiemos naktį iš Vilniaus traukiniu keliavome į Žemaitiją. Pabėga tas traukinys kelis kilometrus ir ir vėl sustoja. Viduje šalta, net dantys tarška. Vienoje stotelėje ilgai stovime. Staugdamas vėjas maišo aplinkui ištisas sniego versmes. Garvėžys šniokštė ir stenėjo. Siūbuojančių lempų šviesoje draikėsi karšti garvežio garai, ir toji sniego audra atrodė dar grėsmingesnė.

— Man kažkaip ši naktis primena Tolstojaus Anną Kareniną, sakau nei iš šio, nei iš to.

— Toji naktis geležinkelio stotyje.
— Juk ji mirė dar taip jauna, — taria Monika.
— Nepraėjo nė metai, ir ji pati žuvo.

— Aš besitraukdamas užkliuvau Klaipėdoje, — tęsia kitas pasakotojas. — Kadai-se, dar būdamas jaunas vaikinąs, aš ten lankydavau pusbrolių Bronislovą S. Jis nemėgo, kai jį pavadindavome Bronium. Tuomet Klaipėda buvo pilna gyvybės, gi šiandien ji degė ir dvokė nuodėgūliais, dūmais, lavonais.

Bronislovas buvo pramušgalvis ir pasaulio klajūnas. Ilgus metus dirbo jūrininku ir plaukiojo po visą pasaulį. Mane užburdavo jo pasakojimai apie Tunisą, Port Saidą, Singapūrą, Sao Paulo. Mokėjo gražiai piešti. Rašydavo dienoraštį, jį pamarginėdamas savo piešiniais. Kai ilgėliau užsilikdavo "sausumoje", lakstydamo motociklu, kas anuomet tolimate kalme dar būdavo naujiena.

Vyras buvo aukštas, dailiai nuaugęs, juodbruvis. Prašmatniai rengdavosi. Ant paprastų, plono lino marškinių po smakru užsidėdavo iškrakmolytą prijuostę su prisūtu "čižiku", o ant riešų užmaudavo apvalius, krakmolytus rankogalius su žvilgančiais "kolionikais" ir tik tada užsivilkdavo sunkaus milo juodą švarką. Moterys sakydavo, kad Bronislovas atrodė kaip vyskupas.

Kartą užtikau jo dienoraštyje Tunisą vaizduojantį piešinį, o virš nubrėžtų egzotiškų pastatų keistą užrašą: "Viso pasaulio jūrininkai, vienykitės!" Tada dar nesupratau, ką toji "išmintis" reiškia, bet ji man labai patiko ir tą posakį net kelioms mergaitėms jų dienoraščiųus įrašiau...

Kai naciai užgrobė Klaipėdą, gestapas tuojau Bronislovą suėmė, tardė, mušė, sudaužė nosį, kuri ir pasilikė kreiva, taip pat išmušė vieną akį. Šitaip iškankintas ir suspardytas, jis buvo išguitas iš Klaipėdos ir atsirado tėviškėje. Ilgai gydėsi, o šiek tiek pagerėjęs, išvyko į Vilnių, kur dirbo prie geležinkelio.

Palengva vėl atgavo savo linksnų nuotiek. Bet štai užplūdo rusai ir ji vėl su-

ėmė vieną iš pirmųjų. Po dviejų savaitių, iškankintas, apdegintas, mirė Lukiškių kalėjime. Kai artimieji bandė bent atgauti lavoną ir teiravosi, gal šiaip koks drabužėlis užsiliko, jokio atsakymo nesulaukė. Tik vėliau iš vieno bendroje celėje buvusio kalinio sužinojo, kad kankintojams labai nepatiko ant vienos rankos išstatuotą užrašą "Lietuva brangi, mano tėvyne".

Iš laikiai dvokiančios ir degančios Klaipėdos pavyko šiaip taip atsiverti Tilžėje ir ten tiesiog stebuklu patekti į traukinį, einantį net iki Berlyno. Tik vėliau sužinojau, kad kitą dieną tiltai per Nemuną ties Tilže buvo susprogdinti.

Klabena tas traukinys gilioje naktyje vis į vakarus, vis toliau nuo Lietuvos. Tik tada pajuntų, kaip mane apima kažkoks nenumaldomas liūdesys ir sielvartas. Su kiekvienu traukinio ratų stuksenimu Lietuva vis tolo ir tolo. Namai ir laukai, kuriuose užaugta ir subręsta, ūmai atrodė nebetikri... Vilnius mintyse buvo daugiau panašus į tolimą Čiurlionio paveikslą, ir visi paskutinių dienų įvykiai atrodė kaip laikikos dramos veiksmas scenoje, o ne tikrasis gyvenimas.

Tėvynės netekimas ir artimųjų praradimas buvo toks staigus ir netikėtas, nors beveik tris mėnesius gyvenom tik keliolika kilometrų nuo fronto linijų, kada net aplinkui siautėjanti mirtis nebejudino.

Atsimenu lyg šiandien, kaip netrukus Berlyne, krematoriume laidojome dr. Joną Šliupą. Lietuvos himnas visiems tiesiog iš krūtinės veržėsi. Beveik visų akyse plūdo ašaros. Gal su juo tada laidojome ir mūsų pačių gražiausią gyvenimo dalį?

Kasmet krinta rudens numirę lapai. Ateina nerimo ir liūdesio dienos. Bet tos nerimo ir liūdesio dienos mums tęsiasi ilgiau ir ilgiau.

Po to netrukus juk ateina šventinės dienos, o mus dar vis ilgai tebelydi tų krintančių lapų šlamesys. Atrodo, kad kažkas pavogė iš mūsų net šventinę nuotaiką. Žiūrime į spinduliuojančias vaikų akis ir nežinome, kaip jiems paaiškinti, kad mus yra apėmęs nerimas, kad mus vargina ir nervina tas prieššventinis skubėjimas, erzelis, tie skambalai ir tas visų jomarkas... Veltui mintimis matai apšarmojusius medžius paliktose soduose ir gilioje naktyje klausaisi, kaip iš nobodulio vampsio šuo ir prunkščia arkliai tvartuose.

Išsisklaidė po visą pasaulį. Pasikeitė. Po ilgų metų susitike, vos vos beatpažistame kits kitą. O ir atpažinė, po kelių sakinių, pritrūkstame kalbos. O kiek jau mūsų nesugrįžtamai iškeliavo?

Ir ant jų kapų ir ant mūsų kasdienybės vėl, kaip kiekvieną rudenį, krinta rudens numirę lapai.

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

Medvėgalis ir Krėva

Kai kurie mūsų vietovardžiai vis dar nevienodai rečiau vartojamas, negu Medvėgalis, vartojamas Liet. enciklopedijoje.

Kitas žymus vietovardis yra Krėva, kuris prieš karą buvo visuotinai vartojamas ir dabar tebevartojamas Lietuvoje. Bet Lietuvos žemėlapyje vartojama Liet. enciklopedijoje ir kt. šis Ašmenos apskrities miestelis vadinamas Kriavas (lenk. Krewo): tai A. Salys yra nustatęs, drauge su studentais Vilniaus krašto vietovardžius. Taip pat ir J. Balčikonis (Baltistica, 1967, III 130) yra pažymėjęs, kad Gervėčių apylinkėj šis miestelis vadinamas Krevas. Taigi Krevas (Kriavas) yra tikras kalbos faktas, ir jis turėtų būti vartojamas bendrinėje kalboje. Aš esu linkęs vėliau vartoti Krevas, ne Kriavas; plg. klevas ir tarm. kliavas (lat. kl'avs).

P. S.

PLANUOKITE SAVO ATOSTOGAS 1975 METAMS

KELIAUKITE SU LIETUVIŲ EKSKURSIJA:

Gruodžio 19 dieną	— EKSKURSIJA Į ARGENTINĄ — 14 iki 28 dienų \$770.00 (tik lėktuvo bilietas); 28 iki 45 dienų \$694.90 (tik lėktuvo bilietas).
Vasario mėn. 15 dieną	— EKSKURSIJA Į HAWAJUS — 4 salos, 15 dienų kelionė \$549.00 (dvigubam kambarį) gubam kambarį)
Vasario mėn. 15 dieną	— EKSKURSIJA Į MEKSIKĄ — 7 dienų kelionė — \$339.00 plus 10% tax asmeniui (3 naktys Mexico City, 4 naktys Acapulco)
Kovo mėn. 10 dieną	— EKSKURSIJA Į SVENTĄ ŽEMĘ IR GRAIKIJĄ — 10 dienų kelionė \$939.00 asmeniui (dvigubam kambarį)
Balandžio mėn. 19 dieną	— SVENTŲ METŲ EKSKURSIJA Į ROMĄ — 11 dienų kelionė \$659.00 asmeniui (dvigubam kambarį)

KIEKVIENĄ EKSKURSIJĄ LYDI PATYRĘS KELIONIŲ VADOVAS.

Prices & Air fares subject to change. Rates quoted based on Tariffs and Exchanges in effect August 1, 1974.

DEL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RASYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue

Chicago, Illinois 60643

tel. (312) 238-9787

Norintiems atsikvęsti gimines iš Lietuvos sudarome reikalingus iškvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informaciją kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame lėktuvų bilietus, parūpiname reikalingas visas.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street

Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7%

Mokamas už 4 m. sertifikatus. Minimum \$5,000

6½%

Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000

5¼%

Mokamas už investavimo sąskaitas

PILNIGAI ĮNĖSTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIOUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiais.

VALANDOS:

ANTRAD. IR PENKTAD.

SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d.

PIRMAD. IR KETVIRTAD.

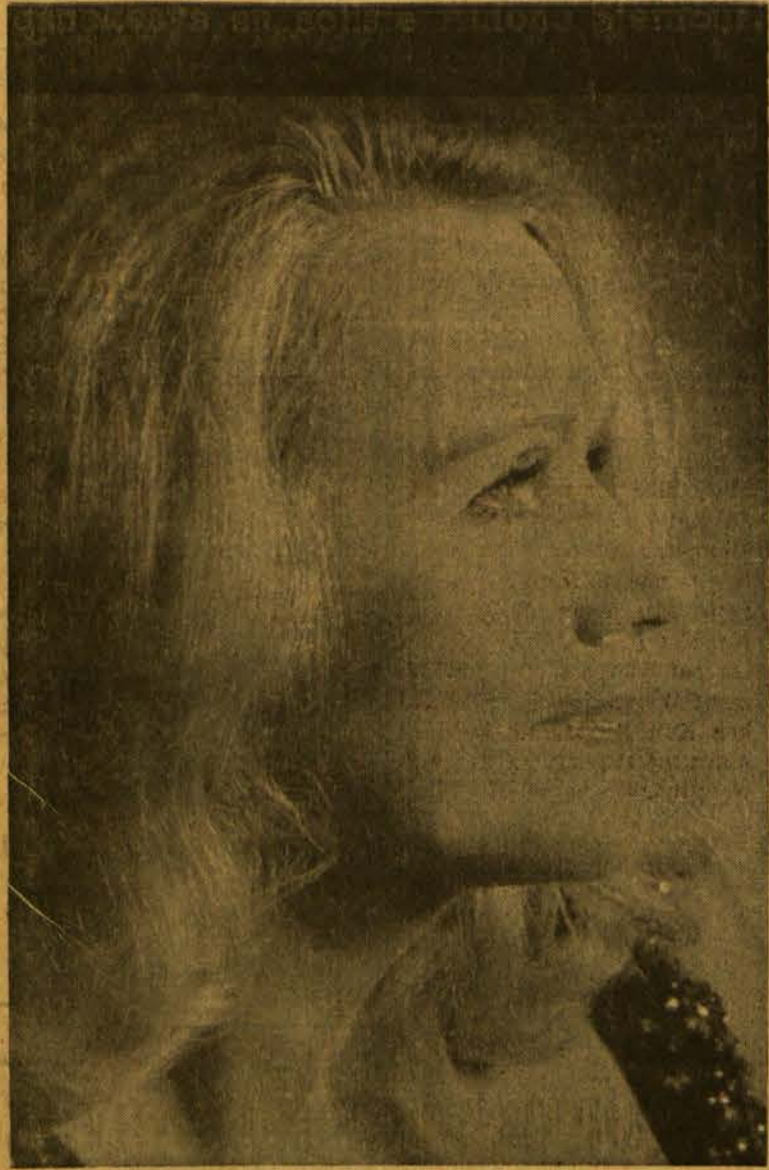
9 v. r. iki 5 v. v.

Trečiad. uždaryta.

9 v. r. iki 9 v. v.

Kiekvienas dainininkas turi savo publiką

Pašnekesys su soliste Aldona Stempužiene

Soliste Aldona Stempužiene

Daugiau išsprusiam dainos mėgėjui solistės Aldonos Stempužienės koncertas, kuris įvyks čia, Chicagoje, Jaunimo centre, kitą šeštadienį, lapkričio mėn. 2 d., bus neeilinė pramoga. Tą dieną čia jau repetuoti atvažiavusią solistę ir užkalbinome:

— Esate viena produktyviausių ir populiariausių vokalistų, jeigu ne koncertais, tai plokštelėmis pasiekusi gal ir visus išeivijos užkampius. Kaip lygintumėte vakarykščią tokių koncertų publiką su šiandienine?

— Dainuoju jau dvidešimt metų ir žinau, kad didelė dalis mano koncertus lankančios publikos yra pastoviai, taigi, kaip ir čia amerikiečiai sako, galiu didžiuotis turinti savo "fans", arba gerbėjų... Kiekvienas dainininkas turi savo publiką. Ji skiriasi kiekviename mieste, kiekvienoje išeivijos kolonijoje. Ką vieną priima su dideliu entuziazmu, kitiems tai tėra gal tik vidutiniška. Man atrodo, kad šiandieninė publika vakarykščią praeitį ir skonių ir reikalavimų. Į koncertus paprastai eina išsilavinę žmonės. Jeigu tokios publikos Chicagoje yra kokie penki šimtai, tai kituose miestuose ją reikėtų tik dešimtimis skaičiuoti. Iš dalies publika priklauso ir nuo rengėjų. Santaros - šviesos, šio mano koncerto šeimininkų, parengimų lygis čia-

gėčiams jau seniai žinomas.

Iš kitos pusės žiūrėti, kiekvienam scenos žmogui publika yra publika. Ji paprastai iš gerų koncertus reaguojančių palankiai ar entuziastingai, gi į blogus — nepalankiai. Bent mano atvejį Chicagoje publika visada būdavo ypatingai dėkinga, ir tuo visada pasididžiudavau.

— Kartais pasisakydavote prieš nuolatinių tu pačių ir visiemis įgysusių dainų naudojimą. Kokiai yra jūsų šio koncerto repertuaras?

— Pirmąją koncerto dalį sudarys klasikiniai pasaulinių kompozitorių kūriniai: barokinio stiliaus penkiolikto - šešiolikto šimtmečio H. Purcell'io, A. Scarlatti, G. Caccini ar J. Peri dainos, romantiškas R. Schumanno ciklas "Poeto meilė" ir dvi arijos. Viena iš A. Ponchielli "La Gioconda", o kita iš labai retai girdimos G. Rossini operos "Italie Alžyre" (L'italiana in Algeri). Ši koloratūrinio soprano arija lietuviška koncerte, tur būt, dar nebuvo dainuota. Lietuviškoji programos dalis ingi gana neįprasta. Dainuosiu dviejų mūsų kompozitorių — Algio Bražinsko ir Dariaus Lapinsko — vokalius ciklus, juos perskirdama Stasio Šimkaus dainomis, norėdama publikai duoti kiek kontraversinės atnau-

— Atrodo, kad ir vėl jūsų repertuaras naujas ir mažai tegirdėtas. Su kokiomis problemomis mūsų solistai šiandien susiduria, savo koncertams repertuarus sudarinėdami?

— Lietuviškųjų dainų repertuarą sudaryti šiandien žymiai lengviau, nes yra tikrai didelis pasirinkimas. Ji praplėtė gerų kompozitorių prieauglis gimtajame krašte. Pasaulinių kompozitorių kūrybos repertuaras čia visada buvo milžiniškas ir priklausė nuo dainininko skonio, jo akiračio ir sugėbėjimo.

— Kalbant apie repertuarą: kokie yra jūsų mėgiamiausi kompozitoriai?

— Tai per daug pavojingas klausimas, į kurį, jeigu ir norėčiau, bijočiau, ar nesugebėčiau atsakyti. Iš tikrųjų man geriausiai patinka paprastos, primityvios liaudies dainos. Kiekvienas žmogus pagal savo supratimą ir temperamentą turi teisę liaudies dainas interpretuoti. Išaugau dainininkų šeimoje, ir man tos dainos į kraują įaugo. Arčiausiai širdies man yra toji interpretacija, kuri yra artimiausia dainos originaliai ištaikai. Tarp kitko, šis mano koncertas nieko bendro su lietuviškais dainomis ir jų išpildymu neturi, tad ir kalbėti apie tai gal nereikia. O šturpru, manau, bus. Tie, kurie A. Bražinską pažįsta vien iš jo "Nemunėlio", bus nustebinti jo "Keturių raudų" ciklu su itin puikiais Marcelijaus Martinaičio tekstais. Dariaus Lapinsko ciklas nebus silpnesnis už jo daugelį žinomą "Mergaitės dalia". Beje, ši kartą būsimie tikrai rimti: nepūsime į pianino stygas ir nemėsysime teniso sviedinukų.

— Kaip jums šiandien atrodo muzikinis mūsų išeivijos gyvenimas?

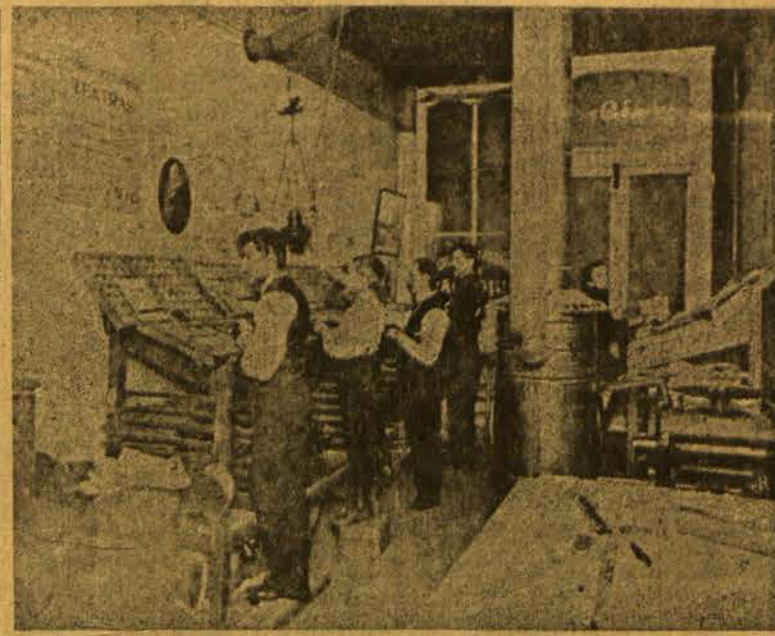
— Nežinau. Kol dar publika užpildo sales, reikia džiaugtis. Kaip ilgai tas gyvenimas toks išliks, didžiausia dalimi ir priklausys nuo tos publikos: kaip ilgai ji lankys koncertus, pirs plokšteles. Reikia žinoti, kad išeivui dainininkui varžybos su gimtuoju kraštu ir čionykščia aplinka yra labai sunkios; o tiktai pažūrėkit, kiek čia Chicagoje vien tik ši rudenį jau buvo lietuviškų vokalistų rečitalių! Tiesa, nebesimato jokio vyrų dainininkų prieauglio, o jų ir taip visada trūko. Tačiau tasai mūsų muzikinis gyvenimas dar vis tebestebina ne vieną sveiktantį.

— Kokio stiliaus ar pobūdžio dainas jūs pati labiausiai mėgstate?

— Ne vienas mano koncertų recenzentas bandė mane išsprauti į kokius nors rėmus. Vieni sakė, kad mano balsas geriausiai tinka operoms, kiti — kad vien tik rečitaliams. Vieniems atrodo, kad man geriausiai sekasi interpretuoti Dariaus Lapinsko kūrybą, o kitiems — liaudies dainas... O aš pati negalvoju, kad bet kokiuose rėmuose pilnai sutilpčiau. Prie geros nuotikos visai nebloggerai sugėbū ir balius programą išpildyti, išsiversdama vien pramoginio pobūdžio kūriniais... Taigi, svarbiau kaip, negu ką. Kiekvienos dainos išpildymas reikalauja ir talento, ir pasiruošimo. Kiek to parodysiu šiame koncerte, teatsakys žiūrovas.

— Ne vienas mano koncertų recenzentas bandė mane išsprauti į kokius nors rėmus. Vieni sakė, kad mano balsas geriausiai tinka operoms, kiti — kad vien tik rečitaliams. Vieniems atrodo, kad man geriausiai sekasi interpretuoti Dariaus Lapinsko kūrybą, o kitiems — liaudies dainas... O aš pati negalvoju, kad bet kokiuose rėmuose pilnai sutilpčiau. Prie geros nuotikos visai nebloggerai sugėbū ir balius programą išpildyti, išsiversdama vien pramoginio pobūdžio kūriniais... Taigi, svarbiau kaip, negu ką. Kiekvienos dainos išpildymas reikalauja ir talento, ir pasiruošimo. Kiek to parodysiu šiame koncerte, teatsakys žiūrovas.

BILL GRAHAM ARCHYVAS WHEATON KOLEGIJAI
Wheaton kolegija džiaugiasi, kad buvęs jos auklėtinis Billy Graham nusprendė savo per 35 m. susilaupusius dokumentus, juosteles su įrašytomis kalbomis, raštus atiduoti tos kolegijos bibliotekai.

Anksčiau spausuvėse tekstą surinkdavo rankomis, imdami po vieną raidę. Nuotraukose matome "Garso Amerikos Lietuvių" spausuvės raidžių rinkėjas.

AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINĖS VEIKLOS PRADŽIA

VINCENAS LIULEVIČIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)
5. Pramonė

Pramone arba industrija vadiname tokią žmonių veiklą, kurioje mašinų ir įrankių pagalba žaliava perdirbama į produktą. Pramone yra sunkioji ir lengvoji. Sunkioji vadinama plieno, geležies, įvairių mašinų, automobilių ir panašių gamyba. Lengvoji — tekstilės, maisto produktų, avalynės, popieriaus ir panašios rūšies gamyba.

Lietuviai šiame krašte pirmą kartą teistengė įsikūgti į lengvąją pramonę. Pats pirmasis bandymas, pagal turimus duomenis, buvo spausuvinių kūrinių ir lietuviškos spaudos gaminių gamyba. Pirmuoju lietuvių spausuvės savininku ir lietuviškos spaudos leidėju tenka laikyti Mykolą Tvarauską, Lietuvoje buvusį mokytoją, 1863 sukilimo dalyvį.

Mykolas Tvarauskas, atvykęs į Ameriką ir susitaupęs pinigų, įsigijo Shamokine, Pa., spausuvėlę. Kun. P. Končias ir kun. Juškevičiaus raginamas, jis 1874 ruošėsi išleisti lietuvišką laikraštį. Tačiau dėl mažo prenumeratorių skaičiaus to sumanymo atsisakė, o pradėjo spausdinti pirmąją lietuvišką knygą Amerikoje — Tlumoczius. Tačiau ta pirmoji knyga neišvydo pasaulio, nes, atspausdinus kelis puslapius, spausuvėlė sugėdė drauge su spausdinama knyga.

Po gaisro M. Tvarauskas persikėlė į New Yorką, N.Y. Kai tik susitaupė pinigų, čia vėl įsigijo spausuvėlę, kurioje spausdino pakvietimus, aplankus ir kt. Čia jis, padedamas kun. P. Končiaus ir pranciškonų brolio Augustino, 1879, IX. 16 išleido pirmąjį JAV lietuvių laikraštį — Gazieta Lietuviszka. Rasztas paszwestas dėl Lietuwniku Amerikoje.

Antrosios (pilnai išleistosios) lietuviškos knygos leidėju yra viena Brooklyn, N.Y., draugija, 1877 išleidusi savo įstatus — Ustanawimys... Trečiosios knygos leidėju tenka pripažinti broli Augustiną, kuris 1880 W. Dynevičiaus spausuvėje atspausdino paties išversta knygą Historyja Septiniu Mokitoiu. Tais pačiais metais New Yorke išleido ir Tvarauskas knygą Praractvos Michaldos Karalenes iz Sabbos.

1886 Amerikoje jau buvo trys lietuviškos spausuvės: Dynevičiaus, leidusio Chicagoje lenkų kalba laikraštį, J. Paukščio — Plymouth, Pa., leidusio Vienybę Lietuwninku laikraštį, ir J. Šliūpo — New Yorke, N.Y., leidusio Lietuviskajį Balsa. 1891 spalio mėn. pabaigoje Tvarauskas vėl bandė atgaivinti laikraštį, dabar pavadintą New Yorke Gazieta Lietuviszka, bet po kelių mėnesių numerį vėl sustojo.

Vėliau atsirado daugiau lietuviškų knygų leidėjų. Chicagoje lietuviškų knygų leidėjas buvo Antanas Olševskis, kuris nuo 1895 iki 1922 išleido 134 knygas. 1898 Shenandoah, Pa., ir Plymouth, Pa., turėjo po dvi spaus-

ne maisto gaminių parduotuvę, lietuvių profesionalai ir kronika", Juozas Paukštys ir Antanas 43 psl., Philadelphia, Pa. 1929). Pajaujis — didieji Plymoutho verslininkai, 1886 pradžioje pradėjo leisti Vienybę Lietuwninku.

Andrius Tepliusis buvo pats pirmasis visų ateivių, pradėjęs verstis knygų ir devotionalijų pardavinėjimu. Verslas reikalavo keliavimo. Jis pasiekėdavo net Nebraską, ieškodamas lietuvių, bet grįždavo visada vėl į Pittstoną, Pa., kur jam atedavo užsakyti dalykai. Kai bastymasis nusibodo, Tepliusis Pittstone nusipirko pirmasis iš vietos lietuvių nuosavybę ir pirmasis atidarė maisto gaminių parduotuvę. Joje taip pat laikė knygų ir devotionalijų. Kai čia pradėjo lietuvių daugėti, jis rūpinosi lietuviškos parapijos įkūrimu, aukodamas "ne doleriais, nei ne dešimtimis, bet šimtais" (Pranaičių Julė (red.) "Pirmieji Amerikos

verslininkas buvo St. Nedzinskas, kuris 1880 ten laikė smuklę. Bet 1884 Amerikoje teminimi tik du knygų pardavėjai lietuviai: J. Bobinas Shenandoah, Pa., ir M. Tvarauskas New Yorke, N.Y. Pittsburgu, Pa., pirmutinis verslininkas buvo Kazys Brazauckas, atidaręs ten smuklę. Minėtasis metais čia jau buvo 5 smuklės, bet kitais metais, pakėlus leidimo mokestį iš 200.00 dol. į 1.000.00 dol., visi lietuviai savas smukles užsidarė.

(Bus daugiau)

MIRĖ RASYTOJA SUSANN

Daugelio knygų, patekusių į labiausiai perkamųjų sąrašą, autorė Jacqueline Susann, rugs. 21 d. mirė vėžiu, prieš kurį kovojo 12 metų.

PODAROGIFTS, INC.

PRIMENA, KAD

DABAR PATS TINKAMIAUSIAS LAIKAS SIŪSTI

DOVANAS SAVO GIMINĖMS

į Lietuvą ir USSR Kalėdų šventėms:

MOTOCIKLUS, SALDYTUVAS, SKALBIAMAS MACINAS, TELEVIZIJOS APARATUS, KAMERAS, SIUVAMAS MASINAS, BALDUS.

Taip pat drabužius, medžiagas, kailinius, rankinius laikrodžius ir maisto produktus.

Didžiulis automobilių pasirinkimas, pavyzdžiui,

- ZIGULI VAZ 2101
- ZIGULI VAZ 2102 — Station Wagon
- ZIGULI VAZ 2103 — Naujas Modelis
- MOSKVIC 408 — IE
- MOSKVIC 412 — IE
- MOSKVIC — Station Wagon 426, 427
- ZAPOROZEC ZAZ — 968
- ZAPOROZEC ZAZ 968-E

PODAROGIFTS, INC. yra VIENINTELĖ firma Amerikoje, siunčianti DOVANIŲ CERTIFIKATUS per VNIESPOSYLTORGĄ be jokių pinigų ir t. t.

PODAROGIFTS, INC. yra VIENINTELĖ firma Amerikoje, pateikianti persiuntimo įrodymus, atitinkančius jos susitarimą su VNIESPOSYLTORGU.

Klientų patogumui užsakymus priima šios su mumis bendradarbiaujančios firmos:

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

488 Madison Ave., New York, N. Y. 10022

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

723 Walnut St., Philadelphia, Pa. 19106

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

arba mūsų pagrindinė kontora

PODAROGIFTS, INC.

240 FIFTH AVE. (tarp 27 ir 28 g-vės), NEW YORK, N. Y. 10001 — TEL.: (212) 685-4537

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEIČIAI, TAS NEŽIŪRI Į SVIESESNĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuošimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant pa-

prastų knygų, ir iki 7.5% ant sertifikatų.

Šį metą Chicago Taupymo bendrovė švenčia Aukso Jubi-
lėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas
ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

CHICAGO ★★★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

ŽIEMOS ESKURSIJOS Į LIETUVĄ

Išvyksta 1974 m. GRUODŽIO 20 dieną ir grįžta 1975 m. SAUSIO 3 dieną

(Leningradas, Vilnius, Kaunas, Ryga, Helsinkis) ir BOSTONO ir NEW YORKO

KAINA — \$853.00

Vykstantiems iš Chicago — \$119.00
ir iš Clevelando — \$ 84.00 daugiau

GRUPEJE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS — NESIVELUOKITE.

Kelionės į Lietuvą 1975 METAIS prasideda GEGUZES mėnesį. Patarti-
na registruotis iš anksto. Kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P.O. Box 116

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

TEL. (617) 268-8764

Savininkė: Aldona Adomoniene

Prices quoted are effective November 1, 1974. Air fares
subject to government approval.

Londono horizontuos

AUDENO SAVAITE

Prof. J. Blotneris Nobelio premijos laureatą Williamą Faulknerį laiko pačiu didžiausiu amerikiečių prozininku, dėl to po to rašytojo mirties jau suspėjo parašyti ir išleisti didžiulę, net dviejų tomų jo biografiją. Didžiulius, žinoma, reikia pristatyti visuomenei ko plačiausiai ir išsamiausiai, o amerikiečiai moka tai padaryti. Žiūrėkite, pavyzdžiui, kiek jau knygų parašyta apie, tiesa, kiek anksčiau mirusį kitą prozininką — E. Hemingway'ją!

Britai Londone kol kas dar šiek tiek kukliau tepaminėjo mirties metines Vakarų poezijos didžiuoju laikyto WYSTANO HUGHO AUDENO. Ir jo kapas nebuvo aplankytas, nes poetas mirė ir palaidotas Austrijoje, ir nebent tame kaimelyje gyvenantieji moka gerbėti austrai bus susipratę padėti gėlių puokštę. Bet Londonas turėjo Audeno savaitę, ir jos metu išėjo paskutinių poeto eilėraščių rinkinukas. Westminsterio Abbey yra poeto kaimelis, ir ten šalia paminklų antkapinių lentų T. S. Eliotui, Byronui, Tennysonui ir Drydenui dabar iškilmingai patiesta Audenui skirtoji. Iškilnių dieną, susirinkus trejetui šimtų poeto bičiulių, pažįstamų ir gerbėjų, aktorius seras Johnas Gielgudas prie to paminklėlio skaitė maldas, Audeno ir W. B. Yeats poeziją, Britanijos oficialus poetas laureatas seras Johnas Betjemanas atidengė tą paminklą, poeto bičiulis ir vienas iš poetas Stephenas Spenderis kalbą pasakė, ir po to iškilnių Audenas tarytum lyg ir grįžo į savo gimtąjį kraštą...

Tadien buvo ir Audeno vakaras, kuriame aktorė dama Peggy Ashcroft ir aktorius seras Alecas Guinness skaitė jo kūrinius.

Sitaip poeta paminėjus, prabėgo savaitė, ir štai vėl Audeno vardą mini laikraščiai. Spalio 10 d. Londone buvo premjera vokiečių kompozitoriaus Hanso Wernerio Henzės operos "Basarydai". Audenas minimas dėl to, kad jis su amerikiečiu Chesteriu Kallmanu parašė tai operai libretą. Audenas pasiūlė operai temą, Audeno idėjomis ji paremta (be kita ko, abu tie poetai anksčiau parašė libretą kitai Henzės operai, pavadintai "Elegija jauniems mylimiesiems", ir tas kompozitorius, be kita ko, yra bene pats žymiausias šiandieninės Vokietijoje, o jo operos statomos ir kituose kraštuose, ne tik savame).

VOKISKAS MENŪO

Londonas turėjo Audeno savaitę, o dabar turi vokišką mėnesį. Ne, ne tas mėnuo, kuris turimas galvoje K. Binkio "Vokiškame pavasaryje" — besisąsąs kaip senas idiotas. Mėnuo šįkart reiškia laiką, keturias spalio savaites.

Kai Vokietija nemažas kraštas, tai tokio mėnesio proga stengiasi kuo išpildingiau reprezentuoti. Kol kas labiausiai visiems į akis krinta mėnesio proga suruoštoji dailės paroda, ir laikraščiai apie ją yra pabėrę gražių žodžių.

Pasirodo, vokiškasis Duesseldorfo miestas pasirūpino tą dailės parodą, nes jos Schloss Jaegerhof nuo 1960 m. yra paverstas moderniojo meno muziejumi, kuris yra sudaręs pasigėrėtiną kolekciją. Visi giria dr. Wernerį Schmalenbachą, kuris, galima sakyti, iš nieko per, palyginti, trumpą laiką suorganizavo turtingą meno muziejų, džiaugiasi jo skonių ir sprendimų, perkant paveikslus. Žinoma, muziejus nėra Schmalenbacho — jis tik vadovas, o pinigų paveikslams pirkti ir muziejui išlaikyti jam nepažįstami žmonės, o taip pat, pasirodo, gerą širdį turi Nordrhein - Westfalijos srities vyriausybė ir federalinė vyriausybė (ši pastaroji menui remti skiria tik kasmet 10

kartų tiek pinigų, kiek britų vyriausybė).

Kokio turtingumo yra tasai Duesseldorfo muziejus, galėtų šiek tiek nusakyti vien tai, kad jis turi išsigijęs net 88 Paul Klee paveikslus. Tiesa, Klee kadaise, iki Hitlerio atėjimo į valdžią, yra dėsęs Duesseldorfo meno akademijoje, dėl to ir nusistatyta išgauti didesnę jo darbų. Bet muziejus turi Picassu ir Kandinskio (ir Londone suruoštoji paroda pavadinta "Picasso to Lichtenstein"), Matisu ir De Chirico, Schwittersu ir Rauschenbergu, Modiglianu ir Baumeisteriu, plačiai žinomų ir mažiau garsių vardu, šedevrų ir kai kam visiškai nepatinkančių darbų.

To mėnesio proga vyksta dar ir kitokie renginiai. Vienas jų — keturių grafikų paroda (Grasso, kuris ligi šiol plačiausiai žinomas kaip rašytojas, Hildesheimerio, Meckelio ir Fuchso), vokiečių knygos paroda (išstatyta apie 4.000 knygų) ir kt.

O Covent Garden stato vieną po kitos R. Wagnerio operas. Šitai jau nieko bendro neturi su vo-

kišku mėnesiu, grynas supuolimas, kuris vis dėlto šiuo metu sustiprina Londone laikino vokiškumo atspalvį.

BRITŲ TAPYBOS PARODA

Britanija vis dėlto nemažas kraštas, ir dailininkų joje daug, dėl to suruošti parodą, kurioje būtų reprezentuojama to krašto dailė, yra nemažas ir sunkiai sprendžiamas galvosūkis.

Britai tokias viso krašto mastu parodas organizuoja kas antri metai. 1972 m. ruoštoji buvo pavadinta "The New Art", ir ji buvo skirta daugiausia abstraktiniam menui, ir darbus jai parinko vienas žmogus. Siemietinė pavadinta "British Painting 74", ir Meno tarybos atstovas parinko jai 24 dailininkus, kurių kiekvienam dar davė teisę pakviesti nuo savęs po 10 kitų (kadangi ne visi pasinaudojo tokia teise, tai parodoje dalyvauja tik 122 dailininkai).

Be kita ko, tegu būnys ir nerūšas, bet parodoje nedalyvauja tokie žinomieji, kaip Sutherlandas, Baconas, Pasmore, Freudas, Auerbachas. Parodoje vyrauja chaosas — tokia kritiku nuomonė. Gal ne tiek chaosas, kiek mišrai-

K. Krauze

Nauji leidiniai

• **LITUANUS**, Volume 20, Number 2, Summer 1974. The Lithuanian Quarterly. Numerio redaktorius Tomas Remeikis, Calumet College, East Chicago, Indiana. Administruoja Jonas Kuchenas. Žurnalas išleina keturis kartus metuose. Metinė prenumerata \$8.00. Redakcijos ir administracijos adresas: LITUANUS, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690.

Siame numeryje: R. Šilbajoris "An intellectual's encounter with nature — modern trends in Lithuanian poetry"; Edgar Anderson "Military policies and plans of the Baltic States on the eve of World War Two"; William R. Schmalstieg "The founder of Baltic philology Adalbert Bezzenberger"; Julius Kaupas "Sunflowers in the moonlight" (short story); National and religious protest in Lithuania: from the underground Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Charlotte Willard "Adomas Galdikas: A Color Odyssey" (Stasys Goštautas); Arvids Ziedonis "Problems of minations: Baltic perspectives" (Tomas Remeikis).

• **Bronys Raila, PAGUODA**. Akimieksnių kronikos 5. Antra dalis. Viršelis dail. Kosto Jezersko. Nidos knygos klubo leidinys Nr. 93, 1974 m. Knyga 387 psl., kaina minkštais viršeliais 5.00 dol., kietais viršeliais — 5.50 dol. Leidinys gaunamas ir Drauge.

Lietuvių grožinė literatūra ir lietuvių rašytojų liečiančių straipsnių rinkinys. Jiems atsirasti priežastys buvo: naujų knygų pasirodymai, įvairios suktakys, mirtys ir kt. Plačiau stabtelėjama prie Marijos Sims - Černecytės, Marijos Aukštaitės, Nelės Mazalaitės, Alės Rūtos, Aloyzo Barono, Leono Skabeikos, Jono Aiščio, Bronio Railos rašymas apie juos yra labai platus, įdomiai nukrypstant ir rašytojų gyvenimo aplinkos kontekstą, istorinių įvykių srovę, į asmeniškus savo prisiminimus ir kt. Smagus pasiskaitymas literatūros mėgėjui, pravartūs puslapiai kultūros istorikui.

• **LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNAS**. Mokyklai ir namams. Redagavo Ant. Klimas ir St. Barzdukas. Ilustravo Zita Sodeikienė. Išleido JAV Lietuvių Bendruomenės švietimo taryba Chicagoje 1974 m. Žodyno rengimą ir leidimą finansškai parėmė Lietuvių

Vincas Kisaruskas

Ex libris

fondas. Surinko ir spaudai parengė saleziečių spaustuvė Romoje, spausdino M. Morkūno spaustuvė, 6051 So Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Leidinys kietai ir išsilaikantis, didesnio formato, 200 psl., kaina 6.00 dol., gaunamas ir Drauge.

Jeigu anksčiau čia buvo pasiūlyta gausiai iliustruota "Mano žodynu", neseniai švietimo tarybos rūpesčiu išleisti pakeičiamas lietuvišką, tai šisai žodynas skirtas jau visiems vyresniems liuanistinių mokyklų mokiniams, labai pravartus ir lietuviškose šeimose tiek jauniui, tiek vyresniesiems. Tai ne vien redaktorių, bet, kaip iš buv. švietimo tarybos pirm. Jono Kavaliūno įžanginio žodžio matyti, daugelio pasiūlytųjų žmonių darbas.

Žodyne randami kasdieniniai kalbai bei liuanistinei mokyklai patys reikalingiausi žodžiai, jų paaiškinimas, dažnu atveju net sakininis pavyzdys. Naujiena yra ta, kad prie daugelio žodžių duodama ir žodį iliustruojantis piešinys. Piešiniai labai dalykiški, realūs, tik žemėlapių ir geografinių regionų kontūrai pabrūkinti kai kur gana netiksliai. Aplamai, šis žodynas yra tikra aukštinė dovana išeivijos liuanistiniam švietimui ir švietimui.

• **LIETUVIŲ DIENOS**, 1974 m. spalio mėn. Lietuvių kultūros ir visuomeninio gyvenimo žurnalas lietuvių ir anglų kalbomis. Redaguoja D. Mackailienė, leidėjas A. Skirius. Adresas: 4364 Sunset

Antanas Kmelelauskas

Ex libris

Bld., Hollywood, Calif. 90029. Atskir nr. kaina \$1.00, prenumerata metams \$10.00.

Naujas žurnalo numeris pirmoje vietoje pamini dr. Kostą Jurgelį, daugiau kaip 20 metų vadovavusį Amerikos Balso lietuviškajam skyriui. Žurnalo viršelį puošia dr. Jurgelio foto nuotrauka, tekste spausdinama plati gyvenimo ir darbų apžvalga, gausiai iliustruota privataus gyvenimo ir darbo nuotraukomis.

Taip pat šiame numeryje nemažai vietos skiriama Australijos lietuviams ir jų organizacijoms, kurios nebuvo minėtos specialiajame Australijos numeryje. Literatūrinėje dalyje M. Makricko romano tęsinys. Australijos liet. poetų kūryba, A. Pagramančio satyra.

Kultūrinėje dalyje apžvelgiama koncertai, festivaliai, vasaros savaitės ir kt.

Anglų k. dalyje daugiau vietos skiriama prisiminti pavasarį vykusiai Los Angeles jaunimo ansamblio 25 m. sukakties šventei.

• **LIETUVIS ŽURNALISTAS**, 1974 m. spalio mėn., Nr. 5. Lietuvių žurnalistų sąjungos nelygriodinis leidinys, leidžia LZS Centro valdyba. Redaguoja Vytautas Kasniūnas, 3754 West 70th Place, Chicago, Ill. 60629. Administruoja Jurgis Janušaitis, 2534 West 69th St., Chicago, Ill. 60629.

Puikiai suredaguotas, gausiai iliustruotas leidinys. Turimų priemonių ribose vizualinis medžiagos išdėstymas puslapiuose yra tiesiog pavyzdinis. Tokius švairius, estetiškos išvaizdos lapus tiesiog malonu paaimti į rankas. O ir pasiskaityti yra ko. Šmaikštūs Bronio Railos atsiminimai iš savo žurnalistinio gyvenimo, Vinco

Rastenio škiečiai kai kurių mūsų atmintinų žurnalistų profiliai. Stasio Pilkos žodžiai apie Vanaigaitį ir kiti šiandieninės mūsų spaudos aktualieji reikalai gerai reprezentuoja šio leidinio redaktorių ir leidėjus.

• **ATEITIS**, 1974 m. Nr. 6. Lietuvių katalikų jaunimo žurnalas. Redaguoja kun. Jonas Staškevičius, 941 Dundas St., W. Toronto 3, Ont. Canada. Administruoja Juozas Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629. Žurnalo metinė prenumerata \$7.00 JAV ir Kanadoje, kitur — \$5.00.

Šiame numeryje Jonas Abramaitis rašo apie ateitininkų principus, Jonas Kudirka apie pavergtos Lietuvos padėtį, žiūrint studento akimis, Almis Kuolas apie energijos krizę, daug paties jaunimo sukurtos poezijos ir kitokių jaunatviškos veiklos išpūdžių. Viršelis ir dauguma iliustracijų Danguolės Stončiūtės.

• **LAIŠKAI LIETUVIAMS**, 1974 m. spalio mėn. Nr. 10. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnyš, S.J. Administruoja Petras Kleinotas, S.J. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

A. Rubikas rašo apie šv. Teresę iš Avilos, A. Paškus apie Teilhardą, kaip dvasios, o ne medžiagos mistiką, ir kt. Numeris iliustruotas Algimanto Kežio, S.J., nuotraukomis iš būsimos parodos jaunimo centre.

• **PASAULIO LIETUVIS**, 1974 m. rugsėjo — spalio mėn., Nr. 7. Biuletenis Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Leidžia Pasaulio

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išplaustyti paveikslų rėmai, pritaikinti paveikslams ir eskelbimams, rėmai — metalu apšlėti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

K. Ramonas

Ex libris

Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Redaguoja Stasys Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Administruoja Stasys Dziugas, 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629. Spaudžia Draugo spaustuvė. Prenumerata: \$3.00 metams.

Ši kartą: Lituanistika Beaumonto stovykloje; Aušros kvartetas Pietu Amerikoje; Rakštis; knygų klausimu; nuolatiniai skyriai: Pasaulio kraštų bendruomenės, Jaunimas, Kultūros baruose, Leidiniai, Atgarsiai ir mintys.

• **AKIRACIJAI**, 1974 m. Nr. 7. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press bendrovė. Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, L. Mockūnas, G. Procuta, Z. Rekašius, dr. T. Remeikis, dr. E. Vaišnienė ir H. Zemelis. Adresas: 6821, S. Maplewood Av., Chicago, Ill. 60629. Metų prenumerata: \$6.00.

Puslapių akcentai: Lietuviška, rusiška ar žydiška buvo 16-toji lietuviška divizija. Išcenzūruotas Pietaris; Lituanistikos surusini-mas naujoji Encyclopedia Britanica laidoje; Spauda išeivijoje ir išeivija spaudoje; rPaėjusių metų poezijos rinkiniai (tesinys — Ant. Gustaitis, Danguolė Sadūnaitė, J. Švabaitė - Gylienė); Vytauto

KONCERTINIS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES

DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS

4914 W. Cermak Rd. CICERO, ILL. 60650

Tel. — 652-3200

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES

Pardavimas ir taisymas

2646 W. 69th St.,

Tel. REpublic 7-1941

PRANEŠIMAS

Už certifikatus mokame:

7½% 4-riems metams už \$10,000.00 ar daugiau
6½% 30-čiai mėnesių už \$1,000.00 ar daugiau
8½% 1-riems metams už \$1,000.00 ar daugiau

Pagal susitarimą, dividendus galime prisiųsti kas mėnesį arba kas ketvirtis metų.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI padėjus \$50.00 ar daugiau taupymo sąskaiton. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą lietuvišką, vokišką, ispanišką, itališką, čekišką, lenkišką, airišką, konfederatę arba ekologišką su stovu.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAM SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBėti LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

Joseph F. Grihauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS

Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00

Saturday 9:00 to 1:00; Wed. & Sunday Closed

1447 SOUTH 49th COURT
CICERO, ILLINOIS 60630
PHONE 656-6330

Bubnio romanas "Po vasaros dangum"; Apie latvių literatūros laimėjimus ir kt.

• **SKAUTŲ AIDAS**, 1974 m. rugsėjo mėn. Leidžia LSS Tarybos pirmija. Redaguoja A. Nami-kienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$5.00.

Tiek savo iliustracijomis, tiek visa kita medžiaga leidinys yra tikras mūsų skautiškojo jaunimo veiklos veidrodys.

• **Juozas Kapačinskis, IŠEIVIO DALIA**, 1950 - 1973 metų atsiminimai. Chicago Lietuvos literatūros draugijos leidinys 1974 m. Surinko Naujienos. Spaudos darbu atliko M. Morkūno spaus-tuvė. Leidinys kietai ir išsilaikantis, iliustruotas nuotraukomis, 296 psl., kaina \$7.00, gaunamas ir Drauge.

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines and Checkwriters

Nuomoma — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

Balzekų šeima

Stanley Jr.
Stanley Sr.
Robert Jr.
Stanley III

... kviečia Jus aplankyti
Balzekas Motors ir įsigyti
1975 metų mažą ir taip
pat ekonomišką

CHRYSLER CORDOBA

ar PLYMOUTH FURY

nuo \$3,235.00

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausią pirkimo sąlygas.

Turime jaunuoliams mašinų (Cadillac, Buick ir kity, taipgi ir importuotų), pradedant nuo \$50.00

BALZEKAS MOTORS

4030 S. ARCHER AVENUE

Tel. — VI 7-1515

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami šia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir kėtvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60630

Kultūrinė kronika

KAMERINIS KONCERTAS — MALONI NAUJIENA CHICAGOJE

Kai solisčių koncertas Chicago tikrai gali pasigirti, tai lig šiol platesnio dėmesio kamerinei — instrumentinei muzikai vis nebuvo sulaukta. Tuo tarpu instrumentinė muzika yra pati tyriausioji, pati subtiliausiaji, beveik yra tikrai kultūringos visuomenės vizitinė kortelė. Ir džiugu, kad šį sekmadienį (spalio 27 d.) 3 val. popiet Jaunimo centro didžiojoje salėje jau turėsime šio pobūdžio koncertą. Chicago lietuvių instrumentalistų trio atliks įdomią programą. Trio sudaro: Povilas Matukas — smuikas, Petras Armonas — violončelė ir Manigirdas Motekaitis — fortepijonas. Bilietai prie įėjimo. Visus kviečia Satrija.

III JAV IR KANADOS LIETUVIŲ TEATRO FESTIVALIO REPERTUARAS

LAIKAS: 1974 m. lapkričio 27-30 ir gruodžio 1 dienomis.
VIETA: Jaunimo centras, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill.

1. Trečiadienis, lapkričio 27 d., 8 v. v. — atidarymas. Anatolijaus Kairo 3 v. futūreska "Mano senelis". Režisuoja Darius Lapinskas. Vaidina Chicago LB Jaunimo teatras.

2. Ketvirtadienis, lapkričio 28 d., 5 val. popiet. Kartojama trečiadienio programa.

3. Penktadienis, lapkričio 29 d., 8 v. v. Vinco Kudirkos 6 pavelsių satyra "Viršininkai". Scenai pritaikė Jurgis Jankus. Vaidina Rochesterio Jaunimo teatras.

4. Šeštadienis, lapkričio 30 d., 8 v. v. Vytauto Alanto 3 v. komedija "Šiapus už dangos". Režisuoja Elena Dauguvietytė-Kudabienė. Vaidina Hamiltono dramų grupė "Aukuras".

5. Sekmadienis, gruodžio 1 d., 2 v. popiet. Jurgio Gliados 3 veiksmių drama "Naktis". Režisuoja Dalila Mackalienė. Vaidina Los Angeles Dramos sambūris.

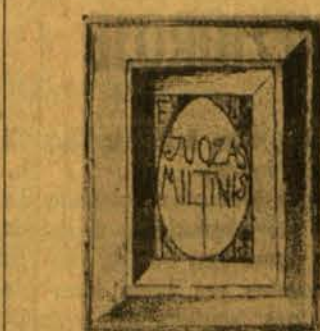
6. Sekmadienis, gruodžio 1 d., 8 v. v. Žymenų vakaras. Programoje: režisierių pagerbimas, aktorių pristatymas, žymenų įteikimas. Meninė dalis, vaišės, muzika, etc.

PROF. ALGIROD JULIAUS GREIMO PASKAITA CHICAGOJE

Paskaitos tema "Gedimno sapnas ir herojus, kuris nieko nebijo". Svečias iš Europos šią paskaitą skaitys rytoj (spalio 27 d.) 3 val. popiet Jaunimo centro kavinėje, pakviestas Santaros-Sviesos.

Algirdas Julius Greimas yra

pasaulinio garso semiotikas — struktūralistas. Prancūzijoje gimęs struktūralizmas yra anali- zės metodas ir filosofija, palie- tusi tokias skirtingas mokslo sritis kaip antropologiją, seman- tiką, psichologiją, literatūros kritiką, lingvistiką ir kitas. A. J. Greimas yra vienas iš žymiausių žmonių struktūralizmo judėjime. Jo vardas minimas kartu su Claude Levi-Strauss, Noam Chomsky ir Jacques Lacan. Savo knygoje "Sémantique structurale", išleistoje 1966 metais Pa- ryžiuje, A. J. Greimas pateikė semantikos teoriją, kurią galima pritaikyti ne tik atskirų žo- džių analizei, bet taip pat litera- tūros veikalų semantinių struk- tūrų nagrinėjimui. Dabar yra gera proga tiksliau pažinti šį susi- tiktį ir išgirsti.

Zibuntas Mikšys

MIKO ŠILEIKIO TAPYBOS PARODA BALZEKO MUZIEJUJE

Paroda Balzeko Lietuvių kul- tūros mušiejuje atidaroma lap- kričio 17 d. ir vyks ten iki lap- kričio 29 d. Mikas Šileikis yra vienas iš tų retųjų mūsų seno- sios kartos dailininkų, subrendu- sų ir dailės mokslus išėjusių ne- kur kitur, o čia — Amerikoje. Chicago Meno institutą jis bai- gė jau 1925 metais. Yra ryškūs peizažistas, portretistas ir na- tūrmortų tapytojas. Tai gerą techniką ir profesionalų meno kultūros lygį pasiekęs čionykš- tis mūsų tapytojas. Gimęs Lie- tuvoje, į JAV atvykęs 1913 m. Balzeko Lietuvių kultūros mu- ziejuje (4012 Archer Ave.) Chi- cagoje parodą bus galima lanky- ti visas septynis savaitės dien- nas nuo 1 val. popiet iki 4 val. 30 min. popiet.

KONGRESMANAS ROBERT HANRAHAN KULTŪRINĖJE VAKARONĖJE

Kitos savaitės Jaunimo cent- ro kavinės kultūrinėje vakaron- ėje. Chicagoj, lapkričio 1 d. (penktadienį) 8 val. vak. daly- vaus mums gerai pažįstamas, di- delis lietuvių bičiulis, kongres- manas Robert Hanrahan ir kal- bės tema "Simo Kudirkos ke- lias į laisvę". Visi kviečiami at- silankyti.

B. Uogintas

Ex libris

"DRAUGO" ROMANO KON- KURSO KOMISIJA SIEMET CHICAGOJE

"Draugo" romano konkursui rankraščių įteikimo paskutinė data yra lapkričio 1 d. (pašto antspaudas). Vertinimo komisi- ją siemiet sudaro: P. Gaučys, Nijolė Jankutė-Užabalienė, V. Ramonas, P. Razminas. Penk- tąjį narį paskelbsime artimiausioje ateityje.

PROF. J. STUKO SUKAKTIS

Ekonomistas, visuomenininkas prof. Jokūbas J. Stukas siemiet sulaukė 50 m. amžiaus. Gimęs 1924 m. spalio 8 d. Newark. Studijas yra išėjęs New Yorko universitete ir jas gilinęs Oxfor- de, Anglijoje, Columbijos univer- sitete, o 1956 m. New Yorko uni- versitete pasiekė daktaro laips- nio, parašęs disertaciją apie Lie- tuvos tautinį atgimimą. 1951-1954 buvo Amerikos Balso pro- gramų tvarkytojas, o nuo 1963 m. pakviestas dėstyti Seton Hall uni- versitete, So. Orange, N. J. Suor- ganizavo šokių ir chorų grupes Lietuvos Garsų radijo valandai, išleido lietuviškų plokštelių, su- organizavo eilę lietuviškų prog- ramų televizijoje. Buves Balfo di- rektorius, New Jersey Altos pirm., LB New Jersey apyg. pirm., Vy- čių kultūros komisijos ir stipen- dijų fondo organizatoriaus, vyčių centro vald. pirmininkas. Bend- radarbiauja spaudoje.

NAUJAS VACIO KAVALIŲ ROMANAS

Lietuviškos knygos klubas Chicagoje netrukus išleidsia naują V. Kavaliūno romaną "Hestera". Romanas iš Kristaus gyvenimo laiko, panašus į Krė- vės "Dangaus ir žemės sūnūs". Jo rytiškos nuotaikos savo ry- tiškiu atspalviu primena Vie- nuolio "Kaukazo legendas". Gil- us išvidinis degimas. Jauti, kad yra daug ugnies, bet nei liepsnų, nei dūmų nesimato. Tai kaip neišsiveržęs vulkanas. Pasamėnės gyvenimas su sapnais ir masty- mais sudaro organišką pyne su išorinio gyvenimo įvykiais.

LIETUVIŲ MUZIEJAUS KŪREJO SUKAKTIS

Lietuvių kultūros muziejaus kūrėjas ir išlaikytojas Stanley Balzekas, jr. spalio 8 d. sulaukė 50 m. sukakties. Studijas yra bai- gęs De Paul universitete magist- ro laipsniu. 1966 m. birž. 22 d. Chicagoje, prie savo automobi- lių prekybos įstaigos įkūrė Lietu- vių kultūros muziejų, kurio pa- grindą sudarė dr. Račkaus rinki- niai: gintaro, Lietuvos monetų ir pašto ženklų, žemėlapių, etno- grafinių eksponatų, ginklų ir kitų senienų. Bibliotekoje apie 10,000 knygų ir žurnalų komplektų. Muziejuje ruošiamas meno ir ki- tokios parodos. Leidžiamas ir muziejaus neperiodinis leidinys "Museum Review". Muziejus yra išpopuliarintas ir amerikiečių vi- suomenėje.

KRIKŠČIONYBĖS MOKSLO PAGRINDAI

Prie Notre Dame universiteto veikianti Fides leidykla išleido naują Johannes Hofinger, SJ vei- kiamą "Our Message is Christ" (1974 m., 125 psl., 2 dol. 50 ct). Tai pagrindinių krikščionybės tiesių konspektinis aiškinimas, paskirstytas į 34 temas. Dėstoma suglaustai, pateikiamas klausimų sąrašas skyrelio gale. Ju dėka lengviau patikrinti, kaip klausy- tojai seka ir supranta dėstomą klausimą. Nesistengta, kad leidi- nys būtų populiarus, bet duoda- mi kiek galima tikslūs svarbiųjų krikščionybės tiesių aptarimai, pradedant Dievo ieškojimu, jo buvimu, baigiant jo paskutiniu- ju atėjimu.

Kultūrinės svarstybos

Kur ir kaip mes stovime pasauly?

(Atsakas į Kultūros tarybos pirm. Anatolijaus Kairo klu- telėjimą)

Atsakydamas į Jūsų paklausimus, aš norėčiau remtis Vytauto Kavolio dviem dėsniais, ku- riais einant, turėtų būti tvarko- ma išsivijimo mūsų kultūrinė veikla. Jis tuos dėsnius pasakė prieš kokius 5 metus viename mokslo simpoziume Chicagoje. Tie dėsniai yra: 1. — daryti čia tai, ko negalima daryti Lietuvo- je ir 2. — atkreipti dėmesį į tas sritis, kuriose mūsų tauta nėra linkusi stipriai pasireikšti ar nėra turėjusi tam progos. Šie du dėsniai, man atrodo, yra ne- sukritikuojami.

Juos taikant praktikoje, rei- kėtų galvoti šitaip: pagrindinė žala mūsų tautai yra daroma re- ligijos, sveikos filosofijos ir vi- suomeninės demokratinės sąmo- nės ugdymo srityse. Dėl to čia kryptimi reikėtų ir veikti ypač išsivijimoje. Kalbant apie religinę sritį, reikėtų ne tiek rūpintis li- turginiais ar konfesiniais klau- simais, kiek pagrindine žmogaus santykių su Dievu kryptimi. Reikėtų padėti susitelkti visoms lietuviškoms konfesijoms ir k- nors rimto šioje srityje paruošti. Panašiai reikėtų pasisakyti ir filo- sofijos srityje. Nemažiau reikš- mės reikėtų skirti, ugdant mūsų tautos demokratinę sugebėjimą

diskutuoti, vienas kito nenieki- nant. Lietuvoje yra išugdytas iki pasibaisėjimo vienas kitu ne- pasitikėjimas. Ir ši žaizda lėks, jei nebus pozityviai nugalėta.

Reikėtų platesnių studijų, kad būtų galima pasinaudoti antruo- ju Kavolio principu. Kokia bū- tent kryptimi vesti lietuvių tau- tą, kad jos žmogus augtų labiau pilnutinis. Mokslingumo, valdi- nikiškumo ir meniškumo pas- mus yra apstu. Tačiau mums trūksta sveiko "salesmanship" sugebėjimo savo vertybes par- duoti, sugebėjimo santykiauti su svetimais žmonėmis, neprā- randant savęs.

Toliau noriu atsakyti į Jūsų 4 klausimus pačiam.

1. Sakytai dvi sritys išsivij- moje turėtų susilaukti ilgalaikės ir planuotos globos: chorai ir knyga. Estai dar prieš nepri- klausomybės laikus organizuota knygos klubų veikla išugdė la- biausiai skaitančią tautą Euro-

poje. Chorams dėmesys iš bend- ruomenės pusės yra — vaisingas dėl to, kad daina ir muzika yra tokia sritis, kuri išsivijimoje susi- laukia įvertinimo tuoju ir iš ki- tos kalbos žmonių. Tam tikslui Bendruomenė turėtų telkti ir ug- dyti dvejuis žmones: kompo- zitorius ir chorų organizatorius visai nauju įkvėpimu.

2. Atsakant į antrą klausimą, aš neturiu konkretaus pasiūly- mo. Pagaliau net nenorėčiau leisti į pavardes. Man atrodo, reikėtų žiūrėti ne pavardžių, bet žmonių, tinkamų vienam ar ki- tam darbiui ar uždaviniui.

3. Gera, kad iškeltas trečias klausimas. Aptarti, kas yra lie- tuviškumas, yra sunkesnis už- davinys. Negu pirmu žvilgsniu atrodo. Pradžiai, sakytai, Kul- tūros taryba padarytą gerą dar- bą, sudarydama plačią kartote- ką visų lietuvių besireiškian- čių vadovaujamam vaidmeny universitetuose, prekyboje, pra- monėje, politikoje. Šitokia kar- toteka išsųk parodytų, kur ir kaip mes stovime pasaulyje. Nuo čia tik galima būtų pradėti tolimesnį planavimą.

Kun. Vyt. Bagdanavičius, MIC

Laidotuvių . Direktoriai
MAŽEIK & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYŠ MODERNIOSKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktoriai
TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —
TRYŠ MODERNIOSKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. — Telef. Grovehill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero Townhall 3-2108-09
AIKŠTŲ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
ANTANAS M. PHILLIPS
8307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LaFayette 3-3572
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY

7 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$5,000 Or More 4 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 7.50%
on interest accumulated for 1 yr.

7% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 4 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 7.25%
on interest accumulated for 1 yr.

6 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 30 Month Maturity
YIELD INCREASES TO 7.08%
on interest accumulated for 1 yr.

6 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 1 Year Maturity
YIELD INCREASES TO 6.81%
on interest accumulated for 1 yr.

5 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS*
\$1,000 Or More 90 Day Maturity
YIELD INCREASES TO 6.00%
on interest accumulated for 1 yr.

5 1/4% PASSBOOK SAVINGS
Interest Paid to Date of Withdrawal
YIELD INCREASES TO 5.39%
on interest accumulated for 1 yr.

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS
Celebrating our 65th year
Assets over \$200,000,000.00
Reserves over \$18,000,000.00
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

REDAGUOJA ST. SEMENIENE, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629. TELEF. 925-5988

KAI JAUNIMO CENTRAS VIRSTA GINTARO RŪMAIS

VIKTORIJA KASUBAITĖ - MATRANGA

Vienam trumpam savaitgaliui Jaunimo centro kempelis pavirto Gintaro rūmais. Putnamo seserų rėmėjos atskleidė mums Baltijos aukso įvairumus ir neapsakoma grožį. Spalio 4 d. vakare Gintaro dirbinių parodos atidaryme žmonės netilpo kambary pasiklausyti Marijos Remienės ir Marijos Rudienės atidarymo žodžių. M. Rudienė priminė jūrą ir Kastyčio legendą ir gintaro užimamą vietą mūsų tautosakoje.

Pasipylė iš skrynios gintariniai papuošalai ir įvairūs daiktai

Ir šioj parodoj mes matėm jų gausą. Kaip žadėtas (jade) yra charakteringas kiniečių civilizacijai, taip gintaras iliustruoja lietuvių gyvenimą. Gintaras, kaip žadėtas (jade), turi tiek pat spalvų ir įvairumų, bet gintaras trapesnis ir negalima jo taip plonai stilizuoti ir kruopščiai išdailinti. Gintaras lyg aiškina ir klostos žmonių jausmus, susietus su žeme ir gamta. Čia mes matėme gintarą akmens — natūralioje formoje, paveikslų, papuošalų, ir kambarių dekoracijų pavidaluose. Gintaras tiko įvairiomis meniškomis priemonėmis ir formomis — moderniajai macramė sienos pakabinimui, išmegtų atklotėjų, vario skulptūrai, ir brangenybėms. Temos įvairiausios: religinės — kryžiai, madonos, patriotinės — žemėlapiai, vėliavos, herbai; gamtinės — vaizdai ir objektai, kaip laivai, grybai, žuvis; vartojami daiktai — pypkės, ir plunksnakočiai. Ir, tur būt, moterims svarbiausia, ypač susiję su madų parodos savaitgaliu, papuošalai — žiedai, įvairiausios karolių virtinės, sagės, apyrankės ir diržų sagtys pasilėjo iš gintarinių skrynijų. Čia gintaras graščiausiai suderintas su auksu, sidabru, plėnu ir varu. Atidarymo metu galva sukosi — atsilankiusios ir savo gražiaisiais gintarais pasipuošusios spindėjo kaip eksponatai — tikrai, antra judanti paroda.

Rečiausias gintaras — mėlynas, brangiausias — permatomas rudas

Vėliau, kavinėje, būrys klausėsi pirmos šio sezono vakaronės: Marija Krauchunienė kalbėjo apie gintarą. Pradžioje sakė, kad sunku kalbėti prieš tokią grupę, kuri tiek daug žino apie gintarą ir taip artimai kasdien su juo susiduria. Bet ir čia išgirdom naudingų žinių. M. Krauchunienė aiškino gintaro geologinę istoriją ir cheminę sudėtį; sužinojom, kad ne tik pušis su savo saksais buvo gintaro pradžia, bet ir kitų medžių liekanos randamos gintare — magnolijų ir alyvų. Gintaras randamas ir keliuose kituose kraštuose: Indijoje, Rumunijoje ir Sicilijoje, bet prastės kokybės kaip baltis-kasis.

Lietuvoje jį randam jūros pakraujuose, o kituose Pabaltijo kraštuose reikia gintarą iškasti.

M. Krauchunienė atkreipė klausytojų dėmesį į gintaro spalvas — yra net mėlynos gintaro, visų rečiausias, o brangiausias tai švairus, permatomas rudos spalvos. Šis gintaras — vienintelis, kurį galima, kaip briliantą, šlifuoti kampais. Įdomu buvo išgirsti, kad sėmenų aliejus, terpentinas ir alkoholis ištirpina gintarą. Oras

ir saulė taipgi patamsina gintarą; o jį geriau laikyti ne stalčiuje, bet atviroj vietoj — mūsų brangenybė, mėgstanti išstatymą parodoj.

Graikai ir romėnai mini gintarą. M. Krauchunienė tiesė savo paskaitą apie gintaro prekybos istoriją ir kitų kraštų, ypač senovės graikų ir romėnų, komentarus apie gintarą ir jo kilmę. Mums dar papasakojo kelias legendas ir atskirus įvykius, ryšius su šios brangenybės populiarumu.

Grįžtant prie parodos, man imponavo Valeškos vitražas ir Dagio medinė, žema skulptūra prie durų. Labai nuotaikingai šie

darbai paruošia žiūrovą stebėti gintarą ir įsijausti į jo prasmę. Gintariniai darbai, kaip stiklo mozaika — sudėtingi, šilti ir permatomi. O medinė skulptūra — natūrali, švelni savo forma, žemės spalvų spektre, kaip mūsų jūros brangenybė — gintaras.

Tik gaila, kad paroda tokiu trumpu laikui suruošta. Tiek mūsų amerikiečių draugų pastebi ir žavisi mūsų papuošalais. Jiems būtų įdomiausia matyti šitokią sudėtingą parodą. Parodos apipavidalintoja Paulina Vaitaitienė puikiai ir skoningai išstatė ir suorganizavo visą parodą. Pagirtina, kad vienoje vitrinėje lėkštėje aiškiai buvo išdėstyti ir parodyti įvairūs gintarai nuo balto iki juodo, bet gal būtų naudingiau, jei būtų buvusi kokia kortelė su datų ar vietų paaiškinimais. Taip pat kilo klausimai, iš kur tie visi pavyzdžiai ir kada pagaminti? Ar viskas lietuvių darbo, kaip per metus keitėsi mados ir apdirbimo priemonės? Daug kam kilo klausimų stebint skulptūras ir mezzimius; tokių meniškų darbų kūrėjas reikėjo čia pat pavadėms suminėti.

Mes linkim Putnamo seserų rėmėjoms sėkmės šių metų veikloje ir širdingai dėkojam už tokią puikiai suruoštą retą gintaro parodą. O labiausiai dėkojam visiems, kurie atsiskyrė bent kelioms dienoms su savo brangiausiais šeimoms turtais kitų nuostabai ir džiaugsmui.

LOSANGELIEČIŲ SUBRUZDIMAS

Naujų ir originalių būdų tenka ieškoti, norint suteikti kiek lėšų kokiame širdžiai artimam projektui. Tad jei tokia originali mintis šauna į galvą, telieka bandyti ją ir įgyvendinti, kitaip toji mintis tik įsikrūvos į kitų panašių svajonių eilę, nepatapsi realybe.

Šį kartą, tikime, to neįvyks. Nes mintis tuoj rado atgarsį ir bendraminčių. O reikalus sukasi apie moralinės ir finansinės paramos suteikimą sesėms, dirbančioms jau tiek metų prie "Moters" žurnalo leidimo. Tegu bent jos žino, kad jų pastangos vertinamos, kad jos nepraeina nepastebėtos, kad šis kultūringas žurnalas kelia pasididžiavimą visoms sąmoningoms lietuviškoms, kaip plačiai jos bebūtų išsišklaidžiusios. O gal jau būtų pravartu suorganizuoti šokių tokią pinigine paramą augančioms spaudos išlaidoms sumažinti. Kaip ilgai žurnalas išsilaikys? Keistas klausimas, juk tai nuo mūsų pačių priklauso!

Tokių minčių vedamos, kelios šio žurnalo rėmėjos ruošia Los Angeles padangėje savotišką parodą, tarsi pritarimo ženklą lietuvaitei kūrėjai. Lapkričio mėn. 17 dieną, sekmadienį, daugybė šeimų sunės į Šv. Kazimiero parapijos salę jų nuosavybėje esančius lietuvių moterų dailės darbus ir atidarys tą kraičio

skryniją plačiai visuomenei, kuri, kad ir už kukliausią auką "Moters" žurnalo naudai galės visą šitą sudėtingą parodą pamatyti. Sunku pramatyti bendrą kūrinių skaičių, bet jau ryškėja nepaprastai plati skalė: bus tapybos, grafikos, skulptūros, kilimų ir kitų meno formų iš tolimų ir artimų vietovių, iš už vandenų ir iš čia pat už kampo. Jau priskaičiuojama 17-20 dailininkų darbų. Pasirodo, mūsų žmonių namus puošia ir Tarybų Sąjunga, ir Lietuvos, ir Motiejūnaitė iš Prancūzijos, o arčiau namų Kepalaitė, Žymantienė, Balukienė, Paukštienė, Urbaitytė, Korsakaitė, Arbaitytė, Peterienė, Leškienė, Šablauskienė, Butreikienė, Kentienė, Vainorienė, Vėbeliūnaitė, Molskienė. Čia paminint tik tas, kurių paveikslus savininkės jau spėjo užregistruoti parodai.

Malonią staigmeną padarė rengėjoms p. Šlapelytė, pagarsėjusi Los Angeles savo audiniais ir lėlėmis, pažadėdama kelti savo lietuviškų lėlių, kaip jėgimo laimikį parodos žiūrovams. Gi parodą atidaryti sutiko visų mėgiama mūsų poetė prof. dr. Elena Tumienė, pati sutelkusi savo namuose didžiulį meno lobį.

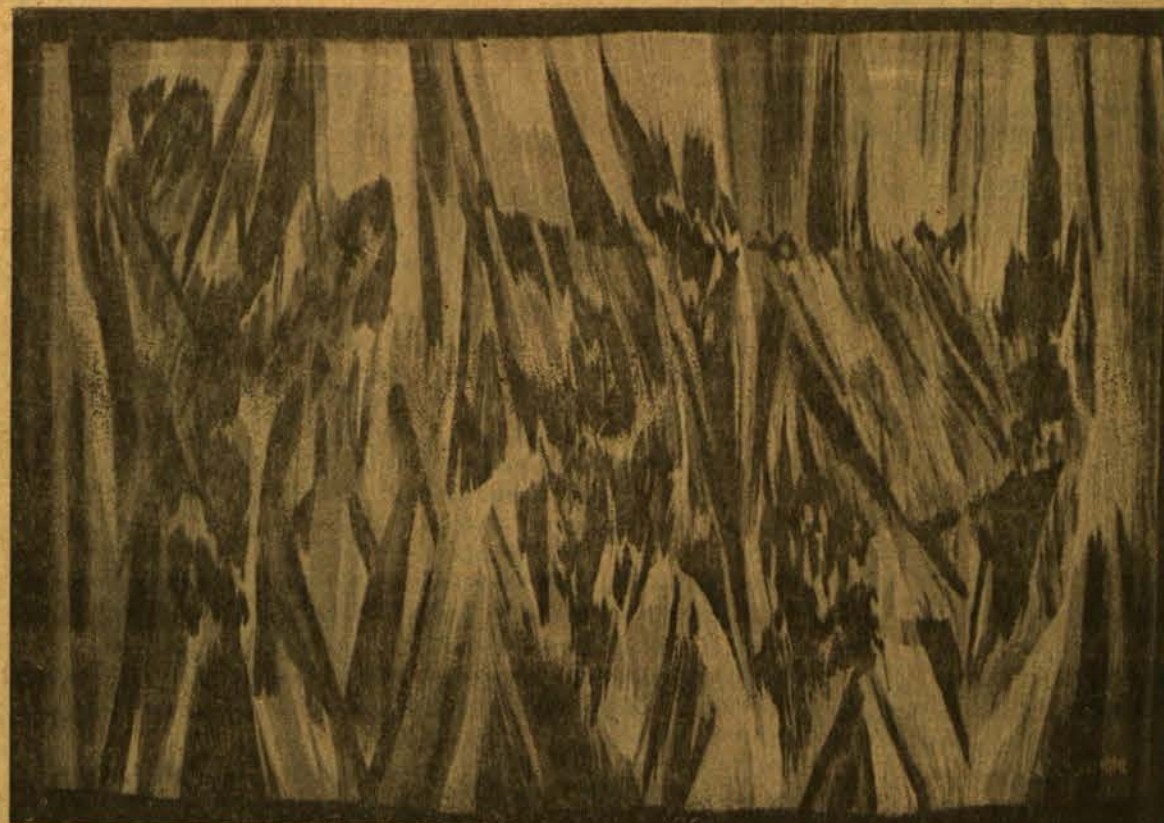
Paveikslų ar kitų meno formų kūrinių savininkės, kurios sutiktų tai vienai dienai pasida-

linti savo kraičiu su visa plačiaja vietos visuomene, bet dar nespėjo užsiregistruoti, arba norėtų smulkesnių informacijų, prašomos kreiptis šiais telefonais: 662-5777 (Jūratė Avižienienė), arba (805) 259-7020 (R. K. Vidžiūnienė). Visi laukiami su talka, pasiūlymais ir lapkričio 17 d., sekmadienį, nuo 10 val. ryto kviečiami į pačią sudėtingiausią parodą, kokia čia yra buvusi. Parodos idėją nuoširdžiai remia klebonas prel. J. Kučingis, veltul užleisdamas salę, ir skautai, parūpindami pertvaras. Dažnas klausia: ar paveikslai bus parduodami? Kodėl gi ne, jei atsirast norinčių pirkti? Tačiau pagrindinis parodos tikslas yra didelis aciū sesei lietuvaitei, kuri nenuleido rankų ir nenuplaukė pasiroviui.

R. K. V.

PUSĖ MILIJONO LOJOLAS MEDICINOS MOKYKLAI

JAV Sveikatos institutas pasiskyrė Lojolos universiteto medicinos centrui 551,483 dol. tyrimų ir mokymo reikalus, biochemijos ir biopsijos skyriui. Lėšos bus panaudotos ir stipendijoms penkiems siekiantiems doktorato ir penkiems gilinančioms studijas, jau gavus doktoratą.

Anastazija Tamošaitienė

Spalio sąskambiai (gobelenas)

NAUJIENOS ODOS PRIEŽIŪROJE

Europos ir Amerikos kosmetikos rinkoje pasirodė visa eilė kremų odai atjauninti ir ją apsaugoti nuo raukšlių. Kas yra tas stebuklingas elektras ir kodėl žmogaus oda sensta?

Tyrimai parodė, kad odos senatvė pasireiškia daugiausia jungiamajame odos audinyje. Kolagenas (svarbiausioji junginio dalis) lemia odos išvaizdą — jaunatvišką arba anksti pasenusią.

Jauna oda turi lankstaus, tįps-tančio kolageno, kuris padaro jungiamąjį audinį elastingą ir padeda jam sugerti drėgmę. Tas kolagenas, metams slenkant, pasikeičia į nelankstų, netirpstantį kolageną ir jungiamasis audinys virsta neelastingu.

Normaliai kiekvieno žmogaus oda sensta, bet odos senatvę pagreitina per didelis kiekis sau-

lės spindulių, vėjo, šalčio ir kitų atmosferinių sąlygų.

Iš Europos įvežamas kolageno ekstraktas yra pagamintas iš labai jaunu gyvulių odelių. Gamtos procesas yra labai kompliktuotas, nes stengiamasi kuo mažiau pakeisti natūralią kolageno struktūrą. Tas ekstraktas Amerikos rinkoje vadinamas įvairiais vardais — CLR, C.H.R., GAM bio-complex etc.

Kremai su kolagenu yra lengvai odos sugeriama. Vartotojus apklusinėjus, pasirodė, kad trijų savaitių bėgyje jie pastebėjo odą pasidariusi švelnesne, stangesne ir lygesne. Raukšlės liko mažiau pastebimos.

Kremai su kolagenu yra brangesni ir parduodami įvairiomis kainomis. Brangiausias yra Orlane B-21 — 2.5 oz. kainuoja 85 doleriai, o pigiausias yra greitinama per didelį kiekį sau-

SIBIRO LIETUVIAI AMERIKIEČIO KNYGOJE

Amerikietis jėzuitas Walter J. Cizek, drauge su kitu jėzuitu D. L. Flaherty, parašė knygą "He Leadeth Me" (išleido Doubleday and Co., New York, 216 psl., kainą 5 dol. 95 ct.), kurioje daugelį kartų primena Sibirą išstremtus lietuvius. Pats Cizek istojęs pas jėzuitus ruošėsi apšaltauti Rusijoje. Buvo nusiustas į Albertyną, Lenkijoje. Kai rytinė Lenkijos dalį 1939 m. užėmė bolševikai ir išvežė daug lenkų į Sibirą, jis pats, persirengęs darbininku, išvyko į Rusiją, planuodamas teikti dvasinius patarnavimus tremtiniais. Tačiau rusai greit išsiskino, kad jis kumigasis, uždarė jį Liubianką, kur išlaikė 5 m., o paskiau išstremė jį darbo vergu stovyklas. Ir taip jis Rusijoje išbuvo 23 metus, slapta atšašaudamas Mišias, veddamas kolektyvas, pamokslaudamas ir be galo daug vargdamas. Smulkiau savo pergyvenimus jis yra aprašęs veikale "With God in Russia". Ten jo tikroji išstremimo istorija. Šiame veikale sutelkti daugiausia jo religiniai pergyvenimai kalėjime ir darbo stovyklose. Taigi veiklas kiek sausesnis negu pirmasis, tačiau turi daugiausia religinės gėmės.

Knygoje jis pažymi, kad priverčiamųjų darbų stovyklose buvo sudarytos "parapijos" — vyko religinis darbas su kalinamaisiais, ju tarpe ir lietuviams. Pamini knygą, kaip lietuviai kunigai, dar nearštutuoti ar jau paleisti, stengdavosi jam ir kitiems padėti. Paleistas iš darbo stovyklų, nuvykęs į Krasnojarską, atrado suorganizuotą lietuvių "parapiją". Jie buvo įsitaisę bažnytelė kažkokiu baraku patalpose. Jų kunigas pasilaptingomis aplinkybėmis buvo žuvis, ir jie labai džiaugėsi, sulaukę kun. Cizek, bet ir iš čia enkavedistai jį netrukus iškrūpš-tė. Knygoje jis labai vertina Sibirio lietuvių meilę savo tikrybai. Išeistas iš Rusijos, jis pasiekė JAV.

DAILIOJI LYTIS

— Ar tu, teta nesupyksi ant manęs už klausimą
— Tikrai ne.
— Tai pasakyk man, teta, ar tu tikrai esi gražiosios lyties?

Jadvyga Paukštienė

Karalius (akvarelė)

Iš parodos Kultūros židiny, New Yorke, lapkr. 2-3 d.

KOLEGIJOS PREZIDENTE

Nauja Strich kolegijos Milwaukeeje prezidentė parinkta sesuo Marija Kamilė Kliebhan. Ji turi psichologijos doktoratą iš Katalikų universiteto, toj kolegijoje jau dėstė nuo 1955 m. Ji 1971 m. buvo parinkta kaip labiausiai pasižymėjusi mokytoja JAV-se. Anksčiau ji yra buvusi Wisconsin mokytojų seminarijų sąjungos pirmininke.

JADVYGOS PAUKŠTIENĖS PARODA NEW YORKE

Dailininkės Jadvygos Paukštienės kūrinių paroda įvyks lapkričio 2 ir 3 d. Kultūros židinyje, New Yorke. Oficialus parodos atidarymas lapkričio 2 d., šeštadienį. 7 v. v., vėliau pasižmonėjimas, kavutė. Parodą galima lankyti lapkričio 2 ir 3 d. nuo 12-9 v. v. Parodą ruošia Lietuvių moterų klubų federacija. Visi maloniai kviečiami atsilankyti.

Lietuvių Moterų dailininkų dr-jos parodoje, vykstančioje Balzoko Lietuvių kultūros muziejuje, keletas dalyvaujančių dailininkų. Iš kairės į dešinę po Stanley Balzoko Jr. Giedrė Zumbakienė, Janina (Monkutė) Marks, Aldona Valienė, Vanda Balukienė, Magdalena Stankūnienė. Paroda atidaryta nuo rugsėjo 15 iki lapkričio 3 d.

Žilvičiū grupės šokėjos Chicago's Ford City

Nuor. V. Noreikos